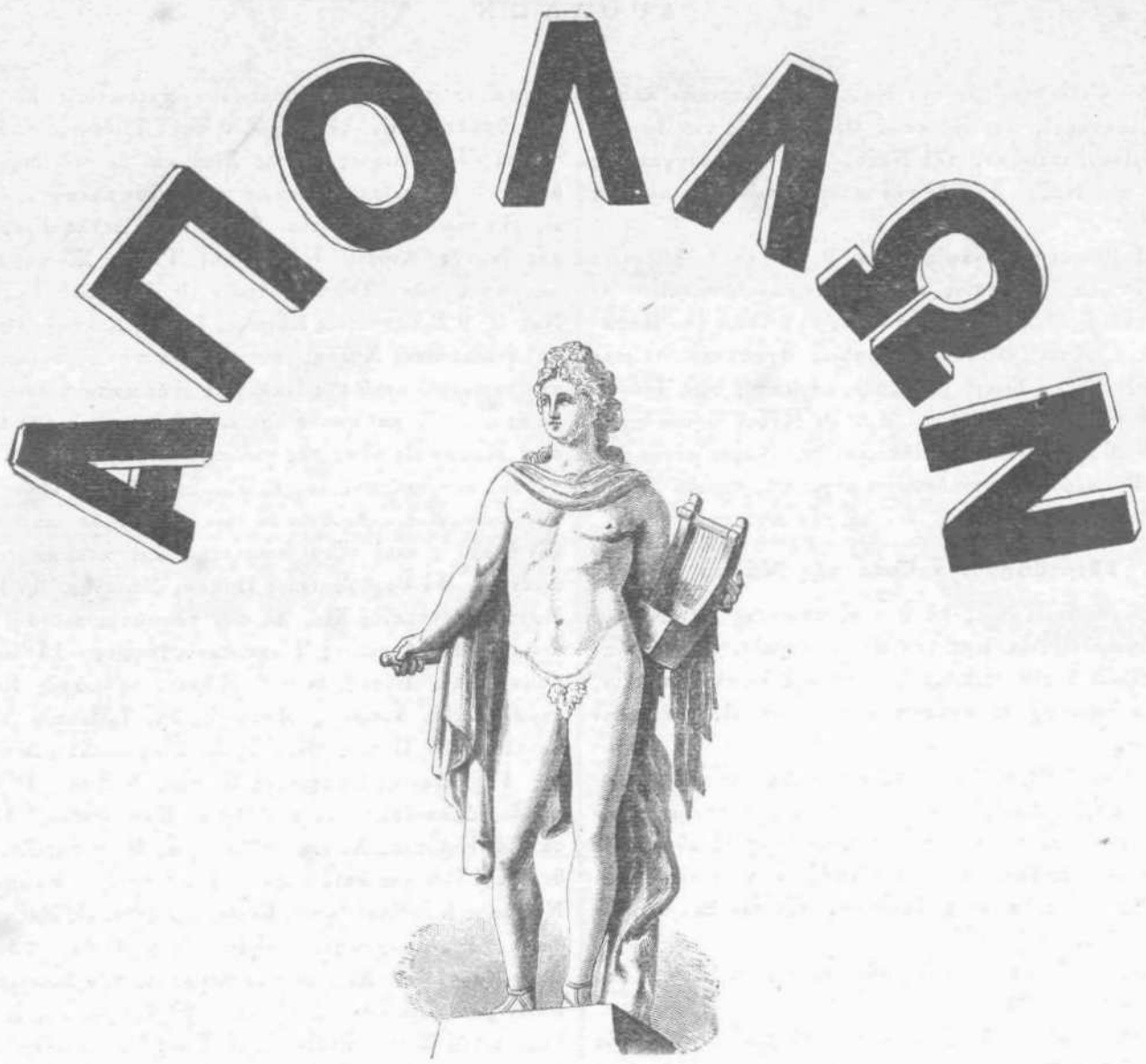

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΕΤΟΣ Η'.	Ἐν Πειραιεῖ Ἰούνιος	ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΑΡΙΘ. 90	1892	Δ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΚΡΕΜΟΥ

ΝΑΞΟΣ

(Συνέχεια τοῦ προηγουμένου φυλλαδίου).

Οἰκόσημα, νομισματόσημα καὶ ἱστορία τῆς Νάξου.

Ἡ Νάξος εἶχε μίαν κεφαλὴν μὲ ἕνα κυρτὸν κέρατον ἐστεμμένον μὲ μίαν δάφνην ἐντυπωμένην ἐπάνω εἰς τὰ νοσίμματα. Ὁ Δαππὶρ εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς Ἄσπρης θαλάσσης πιστεύει ὅτι αὐτὴ ἡ κεφαλὴ παριστάνει τὸν Δία. Παρατήρησε Γροσσὸν Ἀρχαιότητες τῆς Μασσαλίας εἰς τύπον. Εἶναι ἕνα νόμισμα τοῦ Σεπτιμίου Σεβήρου· εἰς τὸ ἓν μέρος αὐτοῦ παριστάνεται ὁ Βάκχος φέρων εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα ἓν ποτήριον, εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν τὸν θύρσον μὲ τὴν λέξιν *Ναξίων* (Λάγγε). Ἀφοῦ οἱ Ἕλληνες ἔκαμον ἕνα ἀξιόλογον σῶμα, αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου καὶ κατ' ἐξοχὴν ἡ Νάξος ἦτο ἐξηρτημένη ἀπ' αὐτὸ καὶ ὡμιλοῦσε ἑλληνικὰ καὶ ἔπρεπε νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ἀττικὴν διάλεκτον, ἐπειδὴ καὶ εἶχον μίαν ἀποικίαν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας· ὅμως αὐτὴ ἡ διάλεκτος ἀπερνῶντας εἰς τὴν Ἰωνίαν καὶ εἰς διαφόρους νήσους ἀλλάττει εἰς αὐτὰ τὰ μέρη καὶ δὲν ἀκολουθοῦσιν ὅλην τὴν τάξιν αὐτῆς τῆς ἀττικῆς διαλέκτου, ἤτοι φαί-

νεται ὅτι ὡμιλοῦσαν εἰς τὴν Νάξον τὴν Ἀττικὴν καθὼς ὁ Ἱπποκράτης εἰς τὴν Κῶ καὶ ὁ Ἡρόδοτος εἰς τὴν Ἰωνίαν.

Ἀνδρίσκος ἱστορικὸς τῆς Νάξου ἑλληνικὸς συγγραφεὺς ἔγραψε περὶ Νάξου, δηλαδὴ τὴν ἱστορίαν τῶν κατοίκων τῆς Νάξου.

Ὁ Παρθένιος τὸν ἀναφέρει (κεφ. 9, 19) καὶ ὁ Ἀθήναιος (κ. 3, 78) καὶ ὁ Βόσσιος περὶ Ἑλληνικῶν ἱστορικῶν. Ὁ Ἐρατοσθένης ὁμιλεῖ περὶ τούτων εἰς τὸ βιβλίον του Καταστερισμοί· αὐτοὶ οἱ δύο συγγραφεῖς ἐχάθησαν. Ὁ πατέρας Ῥοβέρτος Σωσιὲ (Sauger) τάγματος τῶν Ἰησουϊτῶν ἀποστολικὸς ἡγούμενος τοῦ ἐν Νάξου μοναστηρίου ἔγραψεν ὁμοίως αὐτὴν τὴν ἱστορίαν προαναφερομένην ἀπὸ τὸν κ. Τουρνεφόρτ· αὐτὴ ὑπάρχει μέχρι τῆς σήμερο , ὅμως πρέπει μὲ μεγάλον ἀγῶνα διὰ νὰ τὴν ἀποκτήσῃ τινάς.

Περιβόητοι ἄνδρες τῆς Νάξου.

Ὁ *Δημόκριτος* χωρὶς νὰ ἦτο ἐξουσιαστὴς τῆς Νάξου, ἀλλὰ μόνον, ἐπειδὴ εἶχε τὴν πλέον μεγαλειτέραν ὑπόληψιν, στέλνει τέσσαρας τριήρεις εἰς τὸν ἑλληνικὸν στόλον, ὁ ὁποῖος ἐναυμάχησε κατὰ τοῦ περσικοῦ εἰς τὴν νῆσον Σαλαμῖνα.

Ὁ *Βύζης* ἢ *Βύζας* ἠκολούθησε τὸν Δημόκριτον ὡς ἀρχηγὸς τῶν Ναξίων χωρὶς τίτλον· ἐφεύρηκε τὴν μηχανὴν ὅπου νὰ πριονίσῃ τὰ μάρμαρα καὶ νὰ κάμῃ ἐξ αὐτοῦ κεραμίδια καὶ πλάκας διὰ νὰ σκεπάζουν τοὺς ναοὺς καὶ διαφόρους ἄλλας λαμπρὰς οἰκοδομάς· ἐζοῦσεν πρὸ τῆς 65 Ὀλυμπιάδος.

Ὁ *Κρίτων ὁ Νάξιος* ἦτο μαθηματικός· ὁ Σουΐδας τὸ ἀναφέρει.

Ὁ *Λεωνίδας* ἦτο Νάξιος· ἔλαβε τὸ βραβεῖον εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας· ἐτιμήθη μὲ ἕνα χαλκοῦν ἄγαλμα μὲ ἔξοδα τῶν Ψωφιδίων, ἑνὸς λαοῦ τῆς Ἀρκαδίας. ὁ Παυσανίας ἀναφέρει τοῦτο ἐν Ἠλιακοῖς (6, 16, 5) χωρὶς νὰ ἀναφέρῃ τὴν Ὀλυμπιάδα.

Ὁ Μορέρις ὁμιλεῖ διὰ ἕνα παλαιὸν Ἕλληνα συγγραφέα ὀνόματι *Εὔθυμον Νάξιον*, ὅμως δὲν λέγει ἂν τινὰς πρέπει νὰ ἐννοήσῃ ἐπὶ τὸ ὄνομα Νάξου τὴν νῆσον τὴν εὑρισκομένην εἰς τὰς Κυκλάδας ἢ τὴν πόλιν τῆς Ἰταλίας Νάξον.

Εἰς αὐτὰ τὰ ὀλίγα περίφημα ἄτομα εἰμποροῦμεν νὰ προσθέσωμεν τοὺς Δυτικοὺς ἀρχιεπισκόπους, οἱ ὁποῖοι μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Ῥόδου παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν, ἐκηρύχτησαν μητροπολῖται τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὡς καθὼς προλαβόντως ἦτον οἱ ἀρχιεπίσκοποι τῆς Ῥόδου, διότι δὲν εὑρίσκω καμμίαν εἴδησιν περὶ πρωτητερινῶν Δυτικῶν ἀρχιεπισκόπων, οἱ ὁποῖοι ἐγκαταστάθησαν ἐκεῖ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ιϛ' αἰῶνος. Ἡ Ῥόδος ἐκυριεύθη ἀπὸ τὸν Σολιμὰν εἰς τὰ 1520. Ὁ πρῶτος Δυτικὸς ἀρχιεπίσκοπος ἦτο· 1 Ἰάκωβος Κόππος. 2 Ἰώσηπος Μονταράνος τοῦ τάγματος Κονβεντουάλων. 3 Σεβαστιανὸς Λεκαβέλας ἐκ τῆς Χίου καὶ τοῦ τάγματος τοῦ ἁγίου Δομινίκου παρευρεθεὶς μὲ τιμὴν καὶ ὑπόληψιν εἰς τὴν σύνοδον τοῦ Τριδέντου. 4 Ἀντώνιος Ἰουστινιανὸς ἐκ τῆς Χίου καὶ ἐκ τοῦ ἰδίου τάγματος. 5 Φραγκῖσκος Λισάνις· παρευρέθη καὶ αὐτὸς ὁμοίως εἰς τὴν σύνοδον Τριδέντου. 6 Δομίνικος Δελλα-Γραμμάτικας ἐκ τῆς Ἄνδρου. 7 Διονύσιος Ῥένδης Χιώτης ἐκ τοῦ τάγματος τῶν Ὀβσερβαντινῶν 8 Ἄγγελος Γοζαδῖνος Νάξιος. 9. Σεβαστιανὸς Κβερίνης ἐκ τῆς Κρήτης. 10. Ῥαφαὴλ Σικατίννης Χιώτης, ὅστις ἔκαμε τὴν ἐγκαινίασιν καὶ ἀφιέρωσιν τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας τῆς μητροπόλεως κατὰ τὸ ἔτος . . . καὶ ἐπειδὴ καὶ κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἐκκλησίας ἔβαλαν εἰς ὅλας τὰς γωνίας ἁγιολείψανα, καὶ ἕνεκα τούτου ἐκατηγορήθη ἐκ τῆς Ῥώμης, διότι ὡς νῆσοι αὐταὶ ἠμποροῦσαν νὰ κυριευθοῦν ἐκ τῶν Ὀθωμανῶν καὶ νὰ γίνῃ καὶ ὁ αὐτὸς ναὸς τζαμὶ τουρκικόν, καὶ ἦτο καὶ μεγάλη ἁμαρτία. 11 Βαρθολομαῖος Πόλλας Συριανός. 12 Πέτρος Μάρτος Ἰουστιανὸς Χῖος ἐκ τοῦ τάγματος τοῦ ἁγίου Δομινίκου. 13 Ἀντώνιος Ἰουστινιανὸς Νάξιος. 14 Ἰωάννης Φραντζέσκος Βόσσης ἐκ τοῦ Μιλαίου τάγματος Κουβεντουάλης. 15 Ἀντώνιος Ματούρης ἀπὸ Τριδέντου Ὀβσερβαντῖνος. 16 Πέτρος Μάρτος Δὲ Στέφανι Χῖος Δομινικάνος. 17 Ἰωάννης Βαπτιστὴς Κρῖσπος Νάξιος. 18 Γοδοφρεῖδος Δελα-Πόρτα ἐκ τοῦ Ἀμιὰν Καπουτσῖνος. 19 Βησανδρὸς Κορέσσης Χῖος. 20 Ἀνδρέας Βιγγέτης Χῖος· ἦλθεν τὸ 1815 καὶ ἀπεβίωσεν τὸ 1838 τῇ . . . 9βρίου. 21 Νικόλαος Καντόνης ἐκ τῆς Κερκύρας, ἦλθεν εἰς Νάξον βοηθὸς τοῦ προκατόχου του Βιγγέτη εἰς τὸ 1837. 22 Δομίνικος Καστέλλης Χῖος ἐκ τοῦ τάγματος τῶν Δομινικάνων· ἦλθεν εἰς Νάξον 18... ἀπεβίωσεν. 23 Φραγκῖσκος Κουκούλης ἐκ τῆς Σύρου· ἦλθεν εἰς Νάξον 18 . . . 24 Λαυρέντιος Μπερτσερέτης βοηθὸς τοῦ ἄνωθεν.

Δοῦκες τῆς Νάξου.

1. Μάρκος Σανοῦδος ἦλθεν εἰς Νάξον τὸ 1210 δοὺξ τῆς Νάξου καὶ πρίτσιψ τῆς αὐτοκρατορίας. 2 Ἄγγελος Σανοῦδος υἱὸς τοῦ Μάρκου. 3 Μάρκος Σανοῦδος. 4 Γουλιέλμος Σανοῦδος. 5 Νικόλαος Σανοῦδος ἀποθανὼν ἄνευ τέκνου. 6 Ἰωάννης Σανοῦδος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ διάδοχος. 7 Ἰωάννης Δελλα-Κάρτσερε γαμβρὸς τοῦ προηγουμένου ἡ γυνὴ αὐτοῦ ὀνομάζεται Φλωρεντία. 8 Νικόλαος Σανοῦδος ἔλαβεν σύζυγον τὴν ἰδίαν κληρονόμον εἰς δεύτερον γάμον. 9 Νικόλαος Δελλα-Κάρτσερε· υἱὸς τῆς Φλωρεντίας ἐκ τοῦ πρώτου ἀνδρός· αὐτὸς ἐδολοφονήθη ἀπὸ Φραγκῖσκον Κρίσπον ἄτεκνος ὤν. 10 Φραγκῖσκος Κρῖσπος ἐξουσιάζει τὸ δουκᾶτον. 11 Ἰάκωβος Κρῖσπος· ἀπόθανε ἄτεκνος. 12 Ἰωάννης Κρῖσπος ἀδελφός των. 13 Ἰάκωβος Κρῖσπος υἱὸς τοῦ προηγουμένου. 14 Ἰωάννης Ἰάκωβος Κρῖσπος. 15 Γουλιέλμος (Γουΐλλὸμ) Κρῖσπος ἐξουσιαστὴς τῆς Νάφης, κυριεύει τὸ δουκᾶτον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνεψιοῦ του μὲ

ζημίαν τῆς Ἀδριάνης Κρίσπου καὶ συζύγου τοῦ Σομαρίπα ἐξουσιαστοῦ τῆς Ἄνδρου 16 Φραγκῖσκος Κρῖσπος ἐξουσιαστὴς τῆς Σούδας καὶ Θήρας μετὰ τοῦ θείου του Γουλιέλμου (Γουΐλόμου). 17 Ἰάκωβος Κρῖσπος υἱὸς τοῦ Φραγκίσκου 18 Ἰωάννης Κρῖσπος ἀδελφὸς τοῦ Ἰακώβου. 19 Φραγκῖσκος Κρῖσπος υἱὸς τοῦ προηγουμένου. 20 Ἰωάννης Κρῖσπος υἱὸς τοῦ Φραγκίσκου συμβιβάζεται μὲ τὸν ἐξουσιαστὴν τῆς Ἄνδρου. 21 Φραγκῖσκος Κρῖσπος ἀποθαίνει ἄτεκνος. 22 Ἰάκωβος Κρῖσπος τελευταῖος δούκας.

Παλαιαὶ εὐγενεῖς οἰκογένειαι τῆς Νάξου.

1 Σανοῦδος κατάγεται ἀπὸ τὴν Ἐνετίαν. 2 Κρῖσπος ἐκ τῆς Ἱσπανίας. 3. Σομαρίπας κατάγεται ἀπὸ τοὺς Μαλκάζους Ντὶ Σομαρίβας εἰς τὸ Λαγκαδόκι ἦλθεν ἀπὸ τὴν Βερόναν εἰς Νάξον. 4 Ἰουστινιάνες ἐκ τῆς Γενεύης. 5 Βαρότσης, ἦλθεν ἀπὸ τὴν Κρήτην καὶ κατάγεται ἐκ τῆς Ἐνετίας καὶ ἐκ τῶν κτιτόρων τῆς αὐτῆς πόλεως. 6 Γριμάλδης ἐκ τῆς Γενεύης. 7 Λορενδάνος ἀπὸ τὴν Ἐνετίαν, κύριος τῆς Ἀντιπάρου. 8 Κόκκος ἐκ τῆς Ἐνετίας Ἀνατολικός. 9 Βαζαίγγιος Ἐνετός. 10 Γεράρδος Ἐνετός. † 11 Μαλατέστας Ἐνετός. † 13 Σρόρτσα Κάστρι ἐκ τῆς Ἐνετίας. 14 Κορωνέλλος ἐκ τῆς Ἱσπανίας.

Αἱ οἰκογένειαι αἱ ὁποῖαι ἔχουν σημεῖον σταυρὸν δὲν ὑπάρχουν.

Διοίκησις Νάξου.

Εἰς τοὺς παλαιοὺς καιροὺς ἐπειδὴ καὶ ἡ νῆσος ἦτο ὑποτεταγμένη σχεδὸν πάντοτες εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ κατοικημένη τὸν περισσότερον καιρὸν καὶ τὸ περισσότερον αὐτῆς μέρος ἀπὸ ἀποίκους ἐσταλμένους ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, δὲν ἠμπορεῖ τινας νὰ ἀμφιβάλλῃ ὅτι ἡ διοίκησις ἦτο τὸ ἴδιον εἰς τὸν μητρικὸν τόπον ὡς καὶ εἰς τὴν ἀποικίαν, δημοκρατική, ὅπου ὁ λαὸς ὁδηγούμενος ἐκ τῶν ῥητόρων ἀπεφάσιζεν ὅλας τὰς ὑποθέσεις. Ἦτο μ' ὅλον τοῦτο ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ἄτομα, τὰ ὁποῖα ἐξουσίασον μὲ τὰ προτερήματά των καθὼς ὁ Περικλῆς εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὁ Δημόκριτος εἰς τὴν Νάξον, ὁ ὁποῖος ἐναντίον τῆς θελήσεως τοῦ λαοῦ ἔστειλε τέσσαρας τριήρεις πρὸς ὄφελος τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου εἰς τὴν Σαλαμῖνα, ὅταν ἡ νῆσος ἦτον ὑποκειμένη εἰς τὴν Σπάρτην. Ἦτον ἕνας ἁρμοστὴς ἢ διοικητής, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν συμβουλὴν δέκα ἐγκρίτων τῆς νήσου ἐδιοικοῦσεν ὅλας τὰς κοινὰς ὑποθέσεις. Οἱ βασιλεῖς τῆς Κω)πόλεως ἔστελνον ὁμοίως διοικητάς, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου ἐκρέμαντο ἀπὸ τὸν ἔπαρχον τῆς Κω)πόλεως. Ὅταν οἱ Ἐνετοὶ ἐκυρίευσαν τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ 13ου αἰῶνος, ὁ Μάρκος Σανοῦδος ὠνομάσθη δοῦκας τῆς Ἄσπρης θαλάσσης καὶ ἡγεμὼν τῆς αὐτοκρατορίας, αἱ νῆσοι καὶ ἐπαρχίαι ὁποῦ ἐξουσίαζεν ἦτον ἐξὼν τῆς Νάξου, *ἡ Μῆλος, ἡ Κίμωλος, Πολύκανδρος, Θήρα, Σίφνος, Νάμφη, Ἴος, Πάρος καὶ Ἀντίπαρος*· ὅμως αὐταὶ αἱ ἐπαρχίαι ἐδιαμοιράσθησαν κατ' ὀλίγον δίδοντας εἰς τοὺς μικροτέρους υἱοὺς διὰ ἀπόλαυσιν ἢ διὰ προῖκα καμμίαν ἐξ αὐτῶν τῶν νήσων. Τοιουτοτρόπως, ἀφοῦ ἐδιαμοιράσθησαν, δὲν εἶχεν αὐτὸς ἄλλο τι ἢ μὴ μόνον τὴν πρωτεύουσαν Νάξον.

Ἀφοῦ οἱ Ἀνατολικοὶ ἀπετίναξαν τὸν ζυγὸν τῶν δουκῶν καὶ τῶν Δυτικῶν ἔπρεπε νὰ ὑποταχθοῦν εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς (καθὼς ἡ ἁπλῆ παροιμία «Ἔφυγον ἀπὸ τὴν σκάραν καὶ ἔπεσαν στὰ κάρβουνα»). Μ' ὅλον τοῦτο τοὺς ἐδέχθηκαν μὲ συμφωνίας καὶ συνθήκας, παραχωροῦντας εἰς αὐτοὺς τὰ παλαιά των ἔθιμα (κατὰ πρώτην φορὰν ὡς ἀρχάριοι), τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ κρίνουν οἱ δικασταὶ Ὀθωμανοὶ μετὰ τῶν προκρίτων καὶ προυχόντων τῆς νήσου ὅσον τῆς πόλεως τόσον καὶ τῶν χωρίων. Ἡ νῆσος εἶναι μοιρασμένη εἰς τρεῖς κοινότητας· *τὸ κοινὸν τῶν Δυτικῶν εἰς τὴν ἀκρόπολιν*, *τὸ κοινὸν τῶν Ἀνατολικῶν* ἢ Βουργιανῶν εἰς τὸ Βοῦργον τῆς πρωτευούσης Νάξου καὶ ἡ κοινότης τῶν χωρίων. Οἱ χωρικοὶ εἶναι ὅλοι Ἀνατολικοί, οἱ ὁποῖοι κάμνουν τὴν περισσοτέραν αὐξησμένην κοινότητα ὅλης τῆς νήσου, οἱ ὁποῖοι ὅμως δὲν ἔχουν πολλὰ ὑποστατικὰ καθὼς οἱ Δυτικοί, πλὴν πληρώνουν τὰ ἥμισυ τῶν δοσιμάτων ἢ συνεισφορῶν. Οἱ δὲ Δυτικοὶ ὀλίγοι εἰς τὸν ἀριθμόν, σχεδὸν 300 εἰς τὸ ψυχομέτρι, πλὴν ἔχοντας πολλὰ καὶ καλὰ ὑποστατικά. Καὶ οἱ Βουργιανοὶ καὶ αὐτοὶ πληρώνουν τὸ ἕνα τέταρτον. Οἱ χωρικοὶ ἔχουν ἕνα ἐξουσιαστὴν ἐκ μέρους αὐτῶν, ὅστις τοὺς διοικεῖ ὡς ἕνας μικρὸς τύραννος χωρὶς γραπτὸν νόμον, μόνον κατὰ τὴν ἀρέσκειάν του καὶ καθὼς ἤθελε τὸν πληρώνει ὁ καθεὶς τὸ περισσότερον καὶ οὕτω τοὺς ἀπογυμνώνει κατὰ τὴν διαβολικήν του καὶ ἀχόρταγον συνείδησιν.

Οἱ Δυτικοὶ διορίζουν ἐκ μέρους αὐτῶν δύο ἀντιπροσώπους ὀνομαζομένους *συνδίκους*, οἱ ὁποῖοι εἶναι ὡς ἀρχηγοὶ τῆς κοινότητος αὐτῶν. Εἰς τὴν κοινότητα τῶν Ἀνατολικῶν τοῦ Βούργου ἐξουσιάζουν οἱ ἔγκριτοι· πλήν, νὰ εἰπῇ τινὰς τὴν ἀλήθειαν, εἶναι μία ἀληθινὴ ἀναρχία χωρὶς νομοθετικὴν ἢ ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, καὶ ὁ πλέον ἰσχυρὸς δίδει τὸν νόμον. Ὅταν ὑπάρχῃ ἕνας ἀγᾶς (διοικητὴς ὀθωμανὸς) ἢ καὶ ἕνας καδὴς (δικαστὴς) ὁ φόβος τῶν δαρμῶν ἢ τὸ πρόστιμον βαστᾷ εἰς καλὴν τάξιν τοὺς πλέον ἀναισχύντους καὶ κακούργους. Ὅμως αὐτὸς ὁ ἀγᾶς ἀντὶ τοῦ δεκάτου μέρους τῶν καρπῶν τῆς γῆς τραβᾷ τὸ πέμπτον καὶ μετ' αὐτὴν τὴν ἀδικίαν καταγυμνώνει ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς νήσου· ἕνεκα τούτου οἱ Νάξιοι ἀπεφάσισαν ὁποῦ νὰ δίδουν χρονικῶς εἰς τὸν σουλτάνον δεκαὲξ ἕως εἴκοσι χιλιάδας τάλληρα διὰ νὰ κάνουν τὸν θερισμὸν καὶ ἀλωνισμὸν ἐλεύθερος καὶ ὄχι νὰ ἔχουν ἕνα δεκατιστὴν νὰ τοὺς ἀπογυμνώνῃ ἐξὼν ἀπ' αὐτό, ὅταν ὁ τουρκικὸς ναύαρχος κάμνῃ τὸν καθέκαστον χρόνον τὴν περιοδείαν του εἰς τὰς ὑπὸ τῆς ἐξουσίας αὐτῶν νήσους, πρέπει νὰ πληρωθοῦν εἰς αὐτὸν

καὶ τὴν συνοδίαν του 5,976 τάληρα, 60 βόδια, 60 κριάρια καὶ 60 κεφάλια τυρί, χωρὶς δὲ νὰ ἀπαριθμήσωμεν ξύλα τῆς φωτιᾶς καὶ ἄλλα ἔξοδα, διὰ τὸ ἥμισυ διάστημα τοῦ καιροῦ ὁποῦ θὲ νὰ σταθῇ εἰς τὸ Τριὸν (ἕνα λιμάνι κατὰ τὸ νότιον δυτικὸν μέρος τῆς Πάρου) ἡ Νάξος θὲ νὰ φροντίσῃ διὰ τὴν ζωοτροφὴν τοῦ διερμηνέα τῆς Ἄσπρης θαλάσσης ὁμοῦ μὲ τὴν πολυάριθμον αὐτοῦ συνοδίαν, τὸ ὁποῖον αὐτὸ διαρκεῖ δι' ἕνα μῆνα.

Ὁ τρόπος, τὸν ὁποῖον μεταχειρίζονται οἱ ὀθωμανοὶ δικασταὶ νὰ δικάζουν, εἶναι ὁ πλέον κακορίζικος καὶ αἰσχρός· εἰμποροῦσέ τινας νὰ εἰπῇ καὶ ὁ πλέον ἄτιμος ὁποῦ εἰμπορεῖ νὰ εἶναι, καὶ ἄδικος. Δὲν μεταχειρίζονται δικηγόροι, ὁ καθεὶς ὑπερασπίζεται τὴν ὑπόθεσίν του καὶ γίνονται ἀρκετὰ εὔγλωττοι. Ὅμως ἐπειδὴ καὶ ὁ δικαστὴς δὲν εἰμπορεῖ νὰ δικάζῃ χωρὶς τοὺς ἐγκρίτους τοῦ τόπου, ὁ καθεὶς ἐκ τῶν διαφερομένων πασχίζει νὰ τοὺς τραβήξῃ εἰς τὸ μέρος του ἀγοράζοντάς τους μὲ περισσότερα χρήματα. Τέλος πάντων κερδίζει ὅστις πληρώσῃ τὰ περισσότερα, εἰς τοὺς δικαστὰς δικαίους ἢ ἀδίκους. Ὅμως αὐτὴ ἡ ἀπόφασις δὲν ἔχει ἰσχὺν πάρεξ εἰς ὅσον καιρὸν ὑπάρχει ὁ δικαστὴς εἰς τὴν νῆσον, δηλαδὴ δι' ἓν ἔτος· ὅταν ἕνας ἄλλος ἔλθῃ ἐκ νέου· πάλιν μεταθεωρεῖται ἡ αὐτὴ δίκη καὶ μὲ τέτοιον τρόπον εἶναι ὁ ἀφανισμὸς καὶ ἡ φθορὰ τῶν κατοίκων, Τὰ δὲ δικαστικὰ ἔξοδα πληρόνονται ἀπὸ ἐκεῖνον ὅπου ἤθελε κερδίσῃ· καὶ μὲ τέτοιον τρόπον οἱ κάκιστοι καὶ ἀσυνείδητοι ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι τρέχουν εἰς τὰ δικαστήρια διὰ νὰ ζημιώσουν τοὺς ἄλλους, εἶναι πάντοτες καλῶς δεχτοὶ καὶ χωρὶς λόγον μηδενὸς δικαιώματος. Ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους πρέπει νὰ πληρώσῃ εἰς τὸν δικαστὴν δέκα τοῖς ἑκατὸν κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς δίκης. Κατὰ τὸ λοιπὸν ὁ δικαστὴς εἰμπορεῖ νὰ καταδικάσῃ μόνον εἰς χρηματικὴν ποινὴν φυλάκισιν καὶ ξυλισμούς, ἀνίσως τινὰς καὶ δὲν ἐξαγοράζεται μὲ χρήματα. Ἐὰν δὲ καὶ ἡ πρᾶξις εἶναι κακούργημα ἢ καὶ πταῖσμα, παραδίδεται ἐνίοτε ὁ ἔνοχος εἰς ἕνα βέην (διευθυντὴς μιᾶς λιβυρνίδος), ὁ ὁποῖος μετὰ μερικὸν καιρὸν ὑποχρεώνει τὴν κοινότητα τῆς νήσου, τῆς ὁποίας ἀνήκει ὁποῦ νὰ τὸν ἐξαγοράσῃ μὲ ἀρκετὰ χρήματα ἐπὶ προφάσει ὅτι ἔλαβε τὴν ἀνήκουσαν αὐτοῦ παιδείαν.

Οἱ φόροι μοιράζονται κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῶν ὑποστατικῶν, τὰ ὁποῖα ὁ καθεὶς ἔχει καὶ τὰ ὁποῖα ὅλα εἶναι ἐκτιμημένα. Ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν κτήματα ἢ μὴ ζοῦν μὲ διαφόρους τέχνας δὲν εἶνε ἐξῃρημένοι ἐκ τῶν αὐτῶν δοσιμάτων, ἀλλὰ ἐκτιμῶνται σχεδὸν κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ κέρδους των.

Οὕτως ὅλοι οἱ ξένοι εἶναι δεκτοὶ νὰ κατασταθοῦν εἰς τὴν νῆσον χωρὶς ἄλλης συνθήκης. παρὰ νὰ ὑποταχθοῦν εἰς τὴν γενικὴν ξετίμησιν.

Τρόπος οἰκοδομῶν.

Ὁ τρόπος αὐτὸς εἶναι παλαιός, δηλαδὴ αἱ *οἰκίαι* εἶναι σκεπασμέναι μὲ μίαν ἴσην σκεπήν, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸ ἓν μέρος κλίνει ὀλίγον χαμηλότερα διὰ νὰ φεύγουν εὐκόλως τὰ νερὰ τῆς βροχῆς ἐκ τῶν δωματίων. Εἰς τὴν Ἰταλίαν κάμνουν σχεδὸν τὰς σκεπὰς τῶν ὁσπιτίων ἀπὸ ἕνα κατασκευασμένον κορασάνι ὁμοῦ μὲ ἀσβέστην καὶ ἐλαιόλαδον καλὰ δουλευμένον καὶ οὕτω μὲ τέτοιον τρόπον ἐπιτυχαίνουν εἰς τὴν ἀπάντησιν τῶν δωματίων ἀπὸ βροχινὰ ὕδατα. Εἰς τὴν Νάξον βάζουν ἄνωθεν τῶν σκεπῶν ἕνα χῶμα παχὺ ὡς ἤτον παλαιόθεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἐν καιρῷ τοῦ Βιτρουβίου εἰς τὸ κατάστημα τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Ὅμως ἐπειδὴ τὰ βροχερὰ νερὰ σύρουν πάντοτε τὸ περισσότερον ἐξ αὐτοῦ τοῦ χώματος, ἀναπληροῦται τὸν ἐρχόμενον χρόνον ἐκ νέου ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ χώματος. Καὶ ἄνευ αὐτοῦ τὰ βροχερὰ νερὰ διαπεροῦν εἰς ὅλα τὰ δωμάτια τῶν οἰκιῶν καὶ τρέχουν ἐντὸς αὐτῶν καὶ κάμνουν ὁποῦ νὰ σήπωνται οἱ δοκοί, οἱ ὁποῖοι βαστοῦν τὰς σκεπάς. Ὅλαι αἱ *ἐκκλησίαι* εἶναι μὲ θόλους ὅπου τὸ νερὸν δὲν τοὺς διαπερᾷ· εἰς τὰ χωρία ὅπου τὸ πάγος ἢ ὁ παγετὸς τῆς χιόνος εἶναι διαπεραστικὸς καὶ τὸ κορασάνι παγώνει, βάζουν ἄνωθεν αὐτῶν πετρίνας πλάκας ἀρκετὰ χονδραῖς καὶ βαρειαῖς, ὡς καθὼς ἔκαμαν τὴν παραίτησιν τοῦ πριονισμοῦ τῶν μαρμάρων εἰς λεπτὰς πλάκας, καθὼς τὸ εἶχεν ἐφεύρῃ προτήτερα ὁ Βόζας ὁ Νάξιος.

(ἀκολουθεῖ.

Η ΕΝ ΣΑΛΑΜΙΝΙ ΝΑΥΜΑΧΙΑ

(Συνέχεια καὶ τέλος ἐκ τοῦ προηγ. φύλλου)

Τοῦ δὲ Διοδώρου λέγοντος ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐξέπλευσαν καὶ ἐσχημάτισαν τὴν πρὸς ναυμαχίαν παράταξιν αὐτῶν ἐν τῇ ἐξόδῳ τῇ μεταξὺ Σαλαμῖνος καὶ Ἡρακλείου, ὀφείλομεν νὰ ἐξετάσωμεν, εἰ ἡ σαφὴς αὕτη καὶ ὡρισμένη αὐτοῦ ὁμολογία συμφωνεῖ ταῖς ἄλλαις ἡμῶν περὶ τοῦ γεγονότος ἀγγελίαις. Ὁ μὲν Ἡρόδοτος, οὐδένα λόγον ποιούμενος περὶ τῆς θέσεως τῶν Ἑλλήνων, λέγει περὶ τῆς προελάσεως σύμπαντος τοῦ στόλου αὐτῶν ἅμα τῇ ἀρίξει τῆς Αἰγινητικῆς τριήρους. Ὡς προέβησαν (οἱ Ἕλληνες), λέγει, οἱ Πέρσαι εὐθὺς ὥρμησαν κατ' αὐτῶν. Ἡ θέα τοῦ ἐχθροῦ ἠνάγκασε τοὺς Ἕλληνας νὰ ὑποχωρήσωσιν· οὗτοι δὲ θὰ ἀνεῖλκον τὰς ναῦς αὐτῶν παρὰ τὴν ἀκτήν, εἰ Ἀμεινίας ὁ Ἀθηναῖος μὴ ἐπετίθετο κατὰ μιᾶς τῶν ἐχθρικῶν νεῶν, ὅτε πάντες παραυτίκα ἔσπευσαν νὰ βοηθήσωσιν αὐτῷ. Φάσμα δ' ἐν μορφῇ γυναικείᾳ ἐλέγετο ὅτι ἐφάνη, προτρέπον τοὺς Ἕλληνας καὶ τὸν πανικὸν φόβον μεμφόμενον αὐτοῖς[70]. Ἐὰν λοιπὸν παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐσχημάτισαν τὴν πρώτην αὐτῶν τάξιν ἀπὸ τοῦ Ἡρακλείου (Η) μέχρι σημείου τινὸς πλησίον τοῦ Α ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς Σαλαμῖνος, πολλὰ τῶν πλοίων αὐτῶν θὰ ἦσαν τοσοῦτον πλησίον τῆς ἄκρας τῆς πόλεως Σαλαμῖνος, ὥστε λίαν σμικρόν τι κίνημα πρὸς τὰ ὀπίσω θὰ ἔφερεν αὐτοὺς πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς ἄκρας ὄχθην. Ἡ ὑψηλὴ καὶ ἐπιτακτικὴ αὕτη ἄκρα εἶναι πρὸς τούτοις ἀκριβῶς ἡ θέσις ἔνθα εὐλόγως δύναται νὰ ὑποτεθῇ ὅτι τὸ φάσμα ἐφάνη παραθαρρύνον τοὺς δειλιῶντας Ἕλληνας. Ἀληθῶς οὐδεμία ἄλλη θέσις ὑπάρχει ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Σαλαμῖνος, πρὸς ἣν ἡ περιγραφὴ τοῦ Ἡροδότου τοσοῦτον καλῶς ἁρμόζει, ἰδίᾳ ἡ διήγησις αὐτοῦ, ὅτι σύμπας ὁ τῶν Ἑλλήνων στόλος ἠδύνατο ν' ἀκούσῃ τῆς προτροπῆς τοῦ μυστηριώδους ἐκείνου προσώπου[71]. Ὁ δὲ Αἰσχύλος εἶναι τοῦ Ἡροδότου σαφέστερος περὶ τὴν τάξιν τῆς τῶν Ἑλλήνων προχωρήσεως. λέγων ὅτι τὸ μὲν δεξιὸν κέρας πρῶτον ἡγεῖτο ἐν τάξει καλῇ, εἶτα δ' ὁ πᾶς στόλος ὄπισθεν προήλαυνεν· ὁ αὐτὸς δ' ἔτι ποιεῖ τὸν ἀγῶνα ἀρξάμενον σχεδὸν ἀμέσως διὰ μιᾶς Ἑλληνικῆς νεὼς (Ἀθηναίας) προσβαλούσης Φοινικικήν[72]. Ἀμφότεροι δὲ (ὅ τε Αἰσχύλος καὶ Ἡρόδοτος) φαίνονται παριστάνοντες τοὺς στόλους τῶν διαμαχομένων ὡς συγχρόνως προβαίνοντας, τὸν μὲν τῶν Ἑλλήνων καταλείποντα τὴν θέσιν, ἣν τὸ δεξιὸν κέρας αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς Σαλαμῖνος κατεῖχε, τὸν δὲ τῶν Περσῶν εἰσερχόμενον τὰ στενὰ πρὸς συνάντησιν ἐκείνου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Αἰσχύλος φαίνεται ἐννοῶν ὅτι τὸ δεξιὸν τῶν Ἑλλήνων κέρας προεχώρει μετὰ μείζονος εὐθυμίας ἢ ὁ λοιπὸς στόλος (διότι οὐδὲν λέγει περὶ τοῦ δέους τοῦ δειχθέντος πρὸ τῆς μάχης), δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι, καθ' ὃν χρόνον οἱ δύο στόλοι περιῆλθον εἰς γενικὴν σύγκρουσιν, οἱ Ἕλληνες προέβησαν ἀπὸ τῆς θέσεως περὶ τὸ Α-Η πρὸς τὴν περὶ τὰ σημεῖα Β-Κ, ἔνθα παρεξήλασαν πρὸς τοὺς Πέρσας αὐθωρεὶ εἰσερχομένους πρὸς τὰ στενά. Ἐὰν ἄρα γραμμή τις ἐγγὺς που τῶν σημείων Β-Κ δεικνύῃ τὴν θέσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, οἱ Πέρσαι, ὁρμῶντες, ὅπως ἐπιτεθῶσι κατὰ τούτου, θὰ ἦσαν ἀκριβῶς ἐν ᾗ θέσει ὁ Ἡρόδοτος (ἡ. 85) κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην τίθησιν αὐτούς, τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρατος πρὸς τὴν Ἐλευσῖνα καὶ πρὸς δυσμὰς (πρὸς βορρᾶν τε καὶ δυσμὰς) ἐστραμμένου, τοῦ δὲ ἀριστεροῦ πρὸς τὸν Πειραιᾶ καὶ πρὸς ἀνατολὰς (πρὸς νότον τε καὶ ἀνατολάς). Πάνυ δὲ ὀλίγας ἀσφαλεῖς μαρτυρίας κατέχοντες, εἰκότως δὲν δυνάμεθα νὰ ὁρίσωμεν μετὰ βεβαιότητος τὴν θέσιν τοῦ δεξιοῦ τῶν Ἑλλήνων κέρατος, ἀλλ' ὅμως δυνάμεθα, παραδεχόμενοι ὅτι τὸ ἀριστερὸν κέρας ἦτο ἐν ἀρχῇ ἐγγὺς τοῦ Ἡρακλείου (περὶ τὸ Η), νὰ τάξωμεν βεβαίως τὸ δεξιὸν πρῶτον μὲν ἐγγὺς τῆς παραλίας τῆς Σαλαμῖνος, ἔπειτα δὲ ἐγγὺς τῆς εἰσόδου τῶν στενῶν, ἔνθα ὁ κύριος ἀγὼν ἐγένετο. Κεκτήμεθα δὲ τὴν βεβαιοτάτην μαρτυρίαν τοῦ τε Αἰσχύλου καὶ Διοδώρου, ὅτι οἱ Πέρσαι οὐδέποτε διέβησαν πόρρω τῆς εἰσόδου τῶν στενῶν ἐν τάξει τινί ποτε πρὸς ναυμαχίαν.

Ἐπειράθην οὕτω νὰ δείξω τίνι τρόπῳ τὸ τοῦ Ἡροδότου χωρίον (η', 85) παριστάνον τὴν ναυμαχίαν ἀρχομένην διὰ τοῦ δεξιοῦ τῶν Περσῶν κέρατος «πρός τε τὴν Ἐλευσῖνα καὶ πρὸς δυσμὰς» δύναται νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τὰς ἄλλας ἐπισήμους μαρτυρίας, ἰδίως πρὸς τὴν τοῦ Αἰσχύλου· δὲν εὑρίσκω δὲ λόγον τοῦ νὰ παραδεχθῶ ὅτι ὁ περσικὸς στόλος ἐτάχθη κατὰ μῆκος τῆς Ἀττικῆς ἀκτῆς ἀντικρὺ τῆς Σαλαμῖνος πρὸ τῆς ἐμφανείας τῆς ἡμέρας. Ὀφείλομεν δὲ ν' ἀναμνησθῶμεν ὅτι, ἐὰν μὴ τοιοῦτός τις συμβιβασμὸς δυνηθῇ ν' ἀποτελεσθῇ, καταλείπομεν τὸν Ἡρόδοτον ἐν ἀμέσῳ διαφωνίᾳ πρὸς τὸν Αἰσχύλον, οὗτινος αἱ σαφεῖς ἀφηγήσεις περὶ γεγονότος τοσοῦτον λόγου ἀξίου δὲν δύνανται μετὰ λόγου ν' ἀμφισβητηθῶσιν.

Ὁ Διόδωρος διηγεῖται ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τοὺς Φοίνικας καὶ Κυπρίους, ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος τῶν Περσῶν ὄντας καὶ ὅτι μετ' ὀλίγον ἠκολούθησαν τούτοις ἐν τῷ πανικῷ φόβῳ οἱ Κίλικες, Παμφύλιοι καὶ Λυδοί, ἐγγὺς αὐτῶν ὄντες[73]. Ἀλλὰ τὸ ἀριστερὸν περσικὸν κέρας ἀντέστη γενναίως κατὰ τῶν Αἰγινητῶν καὶ Μεγαρέων, μέχρις οὗ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπανῆλθον ἀπὸ τῆς καταδιώξεως τῶν Φοινίκων καὶ Κυπρίων, οὓς ἐξέωσαν πρὸς τὴν παραλίαν τῆς Ἀττικῆς· εἶτα δὲ συνετελέσθη ἡ τοῦ περσικοῦ στόλου παντελὴς ἧττα. Αὕτη εἶναι πιθανῶς ἡ στιγμὴ τῆς ναυμαχίας, εἰς ἣν ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει λέγων ὅτι, τῶν βαρβάρων εἰς φυγὴν τραπέντων καὶ πρὸς τὸ Φάληρον πλεόντων, οἱ Αἰγινῆται ἐν τοῖς στενοῖς τεθέντες διέφθειρον τὰ ἐξερχόμενα περσικὰ πλοῖα, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, προστίθησιν, ἐπετίθεντο κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐντὸς τῶν στενῶν καὶ οἱ διαφεύγοντες ἐνέπιπτον εἰς τὰς χεῖρας τῶν Αἰγινητῶν[74]. Οὕτω δὲ ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ Αἰγινῆται ἵσταντο ἐγγὺς τῆς πρὸς ἀνατολὰς ἄκρας τῆς Ψυτταλείας καὶ ὅτι περὶ τὴν νῆσον ταύτην ἡ μάχη δεινῶς ἐμαίνετο, ὡς ὁ Πλούταρχος περιγράφει ταύτην[75]. Ὁ δὲ Ἡρόδοτος αὖθις ἐπικυροῖ τὸν Διόδωρον ἐν κεφ. η'. 90, λέγων περί τινων Φοινίκων, «ὧν αἱ νῆες διεφθάρησαν», ὅτι ἦλθον πρὸς τὸν Ξέρξην, καθήμενον ἐπὶ τοῦ Αἰγάλεω κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ναυμαχίας, καὶ διέβαλλον τοὺς ἐξ Ἰωνίας Ἕλληνας ὡς αἰτίους γενομένους τῆς τῶν Περσῶν ἥττης διὰ τῆς προδοσίας αὐτῶν. Τούτων δ' ἔτι ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως ὄντων, κατόρθωμα λαμπρὸν Σαμοθρακικῆς νεὼς ἔπεισε τὸν Ξέρξην ὅτι ἡ διαβολὴ κατὰ τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ Ἑλλήνων ἦτο ψευδὴς καὶ κακοήθης· ὅθεν ἀμέσως διέταξε ν' ἀποκοπῶσιν αἱ κεφαλαὶ τῶν παρόντων αὐτῷ Φοινίκων διὰ τὴν συκοφαντίαν αὐτῶν. Οὗτοι βεβαίως ἦσαν Φοινικές τινες ἐκ τῶν ἐκδιωχθέντων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πρὸς τὴν Ἀττικὴν ἀκτὴν καὶ ἐντεῦθεν πρὸς τὸν

70. Ἡροδ. ή. 84. ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρύμνην ἀνακρούεσθε;

71. Ἡροδ. αὐτόθι.—72. Αἰσχ. Περσ. 399, 409.

73. Διόδ. ια', 19

74. Ἡροδ. ή, 91.—75. Πλουτ. Ἀριστ. 9.

τοῦ Ξέρξου θρόνον μεταβάντων. Ὁ δὲ Διόδωρος, οὐδὲν λέγων περὶ προσελεύσεως Φοινίκων εἰς τὸν Ξέρξην, διηγεῖται ὅτι ὁ βασιλεὺς προσέταξε ν' ἀποκεφαλισθῶσιν οἱ τῆς φυγῆς κυρίως ὑπαίτιοι γενόμενοι Φοίνικες, τοῖς δ' ἄλλοις ἠπείλησεν ἄλλην τιμωρίαν, ἀλλ' οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἐδραπέτευσαν εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἐντεῦθεν ἀπέπλευσαν νυκτὸς εἰς τὴν Ἀσίαν[76].

Τὸ διήγημα δὲ τῶν Ἀθηναίων, ὅτι Ἀδείμαντος ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς ἐφοβήθη κατὰ τὴν πρώτην προσέγγισιν τῶν Περσῶν καὶ ἀπέπλευσεν ἀπεμακρυνθεὶς τῆς μάχης, ἀκολουθούμενος μετ' ὀλίγον ὑπὸ παντὸς τοῦ τῶν Κορινθίων στόλου[77], περιέχει τοπογραφικόν τι δίδαγμα λυσιτελές. Ὁ Ἡρόδοτος μαθὼν βεβαίως ἐν Ἀθήναις τὴν διήγησιν ταύτην ἥμισυν αἰῶνα βραδύτερον, ὅτε αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Κόρινθος ἦσαν ἐν ἐχθίστῃ πρὸς ἀλλήλας διαφορᾷ, καὶ λέγων διαρρήδην ὅτι ἠρνοῦντο τοῦτο οἵ τε Κορίνθιοι καὶ οἱ λοιποὶ Ἕλληνες, διηγεῖται ἔτι ὅτι οἱ Κορίνθιοι, φεύγοντες καὶ παραπλέοντες τὸν ναὸν τῆς Σκιράδος Ἀθηνᾶς ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς Σαλαμῖνος, συνηντήθησαν ὑπό τινος μυστηριώδους πλοίου (mysterious boat, κέλης), πιστευθέντος ὅτι διηυθύνετο ὑπὸ δυνάμεως ὑπερανθρώπου, ἐξ οὗ ἐνουθετοῦντο νὰ παύσωνται φεύγοντες, διότι οἱ Ἕλληνες ἐδείχθησαν νικηταὶ ἐν τῇ ναυμαχίᾳ. Οὗτοι δ' ἐπιστρέψαντες ἦλθον εἰς τὸ ἑλληνικὸν στρατόπεδον, ὅτε ἡ νίκη ἦτον ἤδη βεβαία. Ὁ ἀρχαῖος δ' οὗτος ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς, ὅστις λέγεται ὅτι ἦτο Φοινικικὸν κτίσμα[78], ἐτέθη κοινῶς κατὰ Λείκην (Leake) ἐπὶ τῆς βορείας καὶ δυτικῆς ἄκρας τῆς Σαλαμῖνος, ἕτεροι ὅμως προετίμησαν θέσιν τινὰ ἐγγὺς τῆς ὁμηρικῆς πόλεως Σαλαμῖνος πρὸς νότον τῆς νήσου. Ἀλλὰ τῇ μὲν προτέρᾳ θέσει προβάλλεται ἡ ἀντιλογία ὅτι τοῖς ὑποχωροῦσι Κορινθίοις θὰ συνήντα πιθανῶς ἡ τοῦ περσικοῦ στόλου μοῖρα, ἡ σταλεῖσα πρὸς φύλαξιν τῆς διόδου μεταξὺ Σαλαμῖνος καὶ Μεγάρων, ἡ δὲ δευτέρα προϋποτίθησιν ὅτι οἱ Κορίνθιοι ἀπέπλευσαν διὰ τῶν στενῶν τῆς Σαλαμῖνος, ἔνθα ἐν ἀρχῇ τῆς μάχης θὰ συνήντα αὐτοῖς ὁ κύριος περσικὸς στόλος. Ὁ Δρ. Λολλίγγιος ἐσχάτως κατέστησε τὸ πρᾶγμα λίαν πιθανόν, ἀποφηνάμενος ὅτι ὁ ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς καὶ ὁ λόφος, ὁ καλούμενος Σκιράδιον ἔκειντο περὶ τὴν βόρειον καὶ ἀνατολικὴν ἄκραν τῆς Σαλαμῖνος ἐγγὺς τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀράπη ἀκριβῶς παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου τῆς Ἐλευσῖνος[79]. Ἐὰν ἡ θέσις αὕτη ἦναι ἡ ἀληθής, αἱ ἄνω μνημονευθεῖσαι δυσκολίαι αἴρονται, διότι ὁ Ἀδείμαντος δὲν θὰ συνετύγχανε περσικοῖς πλοίοις, πρὶν ἀφιχθῇ εἰς τὸν κόλπον τῆς Ἐλευσῖνος. Πᾶσα δὲ ἡ διήγησις αὕτη εἶναι ἀναμφιλέκτως βραδυτέρα τις ψευδὴς ἐπινόησις τῶν ἐχθρῶν τῆς Κορίνθου, ἀξιούσης νὰ ἦναι μεταξὺ τῶν πρώτων ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ παρὰ τὴν Σαλαμῖνα.

Τελευτῶν συγκεφαλαιῶ συντόμως τὰ θέματα, ἅτινα ἐπειράθην νὰ ὁρίσω.

Ἡ διήγησις τῶν πλείστων νεωτέρων ἱστορικῶν, ὅτι ἡ ἐν Σαλαμίνι ναυμαχία ὑπῆρξεν ἀγὼν μεταξὺ δύο στόλων, ἑνὸς μὲν ἑλληνικοῦ, ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Σαλαμῖνος ὄντος, ἑτέρου δὲ περσικοῦ, παραταχθέντος νυκτὸς κατὰ μῆκος τῆς ἀπέναντι κειμένης ἀκτῆς τῆς Ἀττικῆς ἐναντιοῦται πολλοῖς πράγμασι τῆς τοπογραφίας (facts of the topography), ἰδίᾳ δὲ τῇ ἐνεργεστάτῃ μαρτυρίᾳ τοῦ Αἰσχύλου (αὐτόπτου μάρτυρος τῆς ναυμαχίας γενομένου) καὶ ἄλλων ἀρχαίων ἐπισήμων μαρτύρων. Τρεῖς δὲ γενικαὶ ἀντιλογίαι ἀναγκαίως παρεμβάλλονται· α') ὁ πορθμὸς, ὅστις κατὰ τὴν γνώμην τῶν εἰρημένων ἱστορικῶν νομίζεται ὅτι ὑπῆρξεν ἡ σκηνὴ τῆς ναυμαχίας, εἶναι ἐνιαχοῦ τόσον στενός, ὥστε εἰ οἱ Πέρσαι κατελάμβανον νυκτὸς τὴν ὑποτιθεμένην ταύτην θέσιν, οἱ Ἕλληνες δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπιβιβασθῶσιν εἰς τὰς ναῦς καὶ σχηματίσωσι τὴν τάξιν αὐτῶν τὴν πρωΐαν ἄνευ ἐνοχλήσεως, ἅτε ὄντες ἀκριβῶς κατὰ πρόσωπον τοῦ ἐχθροῦ (ἀπέχοντος μόνον ὀλίγας ἑκατονταδας πήχεων)· β') θὰ ἦτο ἀδύνατον ν' ἀποτελεσθῇ ἡ ὑποτιθεμένη τῶν Περσῶν κίνησις ἄνευ ταραχῆς τῶν ἐν Σαλαμῖνι Ἑλλήνων καὶ μάλιστα καθ' ὅσον ὑπῆρχε πιθανώτατα νὺξ σεληνόφωτος· ἀλλ' ὅμως οὗτοι οὐδεμίαν εἶχον ὑποψίαν περὶ τοῦ κινήματος τῶν Περσῶν, (καὶ αὐτὸς ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ τὸν Ξέρξην παραινέσας, οὐδὲν περὶ τούτου ἐγίνωσκεν), ἕως οὗ ἦλθεν ἐξ Αἰγίνης ὁ Ἀριστείδης καὶ ἤγγειλεν αὐτοῖς ὅτι ἦσαν ἤδη ἀποκεκλεισμένοι. Ὁ δὲ Ἀριστείδης κατέπλευσε παρὰ τὴν δυτικὴν ἢ τὴν νότιον καὶ δυτικὴν ὄχθην τῆς Σαλαμῖνος, διαφυγὼν τοὺς Πέρσας μετὰ μεγάλης δυσκολίας· ἐγίνωσκε δὲ μόνον περὶ κινήσεων κατ' ἐκείνην τὴν διεύθυνσιν, οὐδὲν δὲ περὶ τοῦ ἐχθροῦ ὡς ὄντος ἐντὸς τῶν στενῶν· γ') ἡ ὑπὸ τοῦ Ξέρξου κατοχὴ τῆς Ψυτταλείας δεικνύει ὅτι οὗτος ἤλπιζεν ὅτι ἡ νῆσος αὕτη θὰ ἐγίνετο τὸ κέντρον τῆς ναυμαχίας, ὁ δὲ Πλούταρχος νομίζει ὅτι ὄντως τοῦτο οὕτως εἶχεν.

Ὁ δὲ Αἰσχύλος ἀναμφιλέκτως παριστάνει τοὺς Πέρσας *εἰσερχομένους* (entering) τὰ στενὰ τῆς Σαλαμῖνος *μετὰ τὴν τῆς ἡμέρας ἐμφάνειαν* (after day break) πρὸς κάταρξιν τῆς μάχης. Τοῦτο δ' ἐπιβεβαιοῦται ὑπό τε τοῦ Διοδώρου (Ἐφόρου) καὶ τοῦ Πλουτάρχου. Ἡ τάξις ὅμως αὐτῶν ἢ τὸ «ῥεῦμα» εἰσερχομένων τὰ στενὰ περιῆλθεν εἰς σύγχυσιν· δι' ὃ οὐδέποτε κατώρθωσαν ν' ἀνακτήσωνται τὴν πρὸς μάχην τάξιν αὐτῶν, καθ' ὅσον ἀμέσως συνηντήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἅμα κατέπλευσαν τὴν μακρὰν ἄκραν τῆς Σαλαμῖνος. Ἐν τοιαύτῃ ἄρα καταστάσει ὄντες, ἐγένοντο εὐκόλως λεία τῶν ἐμπειρικῶν ναυτικῶν Ἑλλήνων, καὶ μετ' ὀλίγον ἡ μόνη αὐτῶν σπουδὴ ἦτο νὰ φύγωσι πρὸς τὸ Φάληρον.

76. Διοδ. ιά. 19.

77. Ἡροδ. ἡ. 94.

78. Ὅρα Βαξμούθου ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν (Wachsmuth Stadt Athen pp. 440—442).

79. Ἀνακοινώσεις τῆς Γερμανικῆς ἀρχαιολ. Σχολῆς ἐν Ἀθήναις (Mittheilungen des deutschen archaeologischen Instituts in Athen, I. pp. 127—138).—85. Ἡροδ. ἡ. 94 (περὶ τὸ τέλος).

Ἡμεῖς οὐδὲν πρὸς τὴν γνώμην ταύτην περὶ τῆς ναυμαχίας ἀσύμφωνον εὑρίσκομεν πλὴν τῆς συνήθους ἑρμηνείας δύο χωρίων τοῦ Ἡροδότου, ὧν τὸ μὲν (ἡ. 76) περιγράφει τοὺς Πέρσας ἀνάγοντας τὸ πρὸς δυσμὰς κέρας αὐτῶν πρὸς τὴν Σαλαμῖνα *νυκτὸς πρὸ τῆς μάχης* κυκλούμενοι, τὸ δ' ἕτερον (ἡ. 85) ὀνομάζει τὸ μὲν δεξιὸν περσικὸν κέρας *κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς μάχης* τὴν ἑπομένην ἡμέραν «τὸ κέρας πρός τε τὴν Ἐλευσῖνα καὶ πρὸς ἑσπέραν», τὸ δ' ἀριστερὸν «τὸ κέρας τὸ πρὸς ἠῶ τε καὶ τὸν Πειραιᾶ».

Τὸ κύριον θέμα μου ἦτο νὰ δείξω ὅτι τὸ χωρίον «ἀνήγον μὲν τὸ ἀπ' ἑσπέρης κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλαμῖνα» (ἐν κεφ. ἡ. 76) πρέπει νὰ ἐννοῇ τὴν ἀποστολὴν τῶν διακοσίων Αἰγυπτίων νεῶν, (αἵτινες πιθανῶς ἀπετέλουν τὸ πρὸς ἑσπέραν κέρας τοῦ περσικοῦ στόλου, ὅπως οὗτος ἔκειτο ἐγγὺς τῆς Σαλαμῖνος μετὰ μεσημβρίαν τῆς προτεραίας τῆς μάχης) πρὸς τὴν βόρειον καὶ δυτικὴν ἄκραν τῆς Σαλαμῖνος, ἵνα ἀποκόψωσι τὴν διὰ τοῦ κόλπου τῆς Ἐλευσῖνος ἀπόδρασιν τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὅτι αἱ ἑπόμεναι λέξεις τοῦ χωρίου «ἀνήγον δὲ .... ναυσί», ἀναφέρουσιν ἀναγκαίως εἰς τὴν διάταξιν τῆς κυρίας περσικῆς δυνάμεως πρὸς φύλαξιν τῆς πρὸς νότον ἐξόδου τῶν στενῶν, ἔνθα ὁ Αἰσχύλος τὴν δύναμιν ταύτην τίθησιν. Εἶτα δὲ δυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν τὴν περιγραφὴν τῆς τῶν Περσῶν τάξεως (ἐν κεφ. ἡ. 85) εἰς τὴν διεύθυνσιν, καθ' ἣν ἡ κυρία δύναμις αὐτῶν (ὅπως αὕτη νυκτὸς παρετάχθη) εἰσήλασεν, ἡμέρας γενομένης, ἀκριβῶς πρὸ τῆς μάχης εἰς τὰ στενὰ πρὸς συνάντησιν τῶν Ἑλλήνων, παρατεταγμένων πιθανῶς κατὰ γραμμήν, ἐκτεινομένην ἀπὸ βορρᾶ καὶ δυσμῶν πρὸς νότον καὶ ἀνατολὰς ἐγκαρσίως τῆς μεταξὺ τοῦ λόφου Αἰγάλεω καὶ τῆς μακρᾶς ἄκρας τῆς Σαλαμῖνος (Κυνοσούρας) διαβάσεως. Ἀλλ' ἡ πρώτη τῶν Ἑλλήνων θέσις μεταξὺ Σαλαμῖνος καὶ Ἡρακλείου (ὡς σημειοῦται ὑπὸ τοῦ Διοδώρου, τοῦ μόνου ἐπισήμου ἡμῶν μάρτυρος), πιθανῶς ἀπὸ τοῦ Α πρὸς τὸ Η, ἔμελλε νὰ μεταβληθῇ πιθανώτατα εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ Β πρὸς

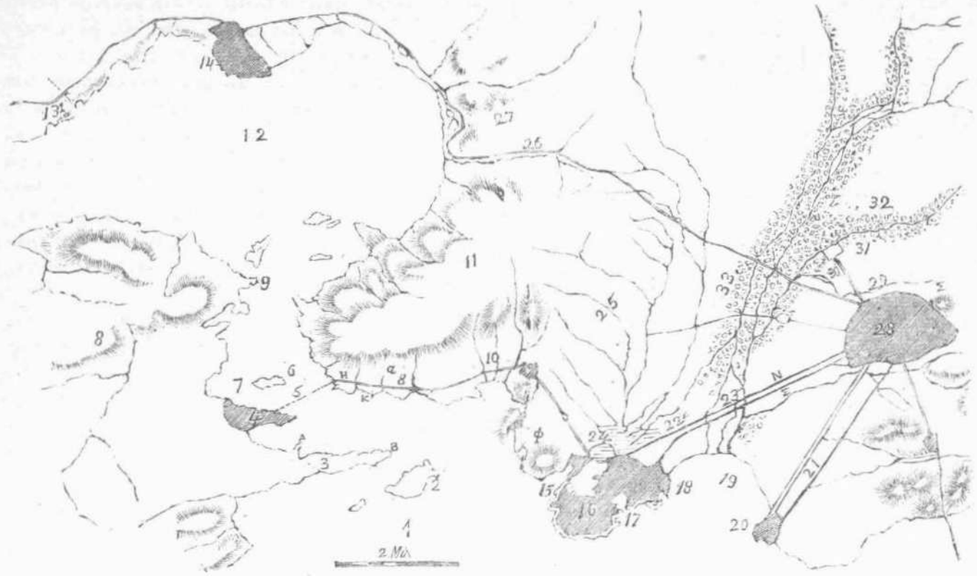

1 Ἡ πρὸ τοῦ στενοῦ τῆς Σαλαμῖνος θάλασσα.
2 Ψυττάλεια.
3 Κυνόσουρα.
4 Ἡ πόλις Σαλαμίς.
5 Τὸ πέραμα.
6 Ἅγιος Γεώργιος.
7 Ὅρμος
8 Ἡ νῆσος Σαλαμίς.
8α Θρόνος τοῦ Ξέρξου.
9 Ἀράπης ἀκρωτήριον.
10 Θυμοιτάδαι.
11 Ὄρος Αἰγάλεως
12 Κόλπος τῆς Ἐλευσῖνος.
13 Μεγαρίς.
14 Ἐλευσίς.
15 Λιμὴν Πειραιεώς.
16 Πειραιεύς.
17 Ζέα.
18 Μουνυχία.
19 Κόλπος Φαλήρου.
20 Φάληρον.
21 Τεῖχη Φαλήρου.
22—23 Τὰ βόρεια (N) καὶ νότια (Σ) μακρὰ τείχη.
24 Ἀλαί.
25 Ἡ πεδιὰς Ἀθηνῶν.
26 Ἱερὰ ὁδός.
27 Ῥειτοί.
28 Ἀκρόπολις.
29 Ἀθῆναι.
30 Κεραμεικός.
31 Ἀκαδημία.
32 Κολωνός.
33 Ἐλαιών.
Η Ἡράκλειον.
Α—Η Πρώτη Ἑλλήνων θέσις.
Β—Κ Τελευταία Ἑλλήνων θέσις.
Φ Φωρῶν Λιμήν.

τὸ Κ θέσιν πρὸ τῆς πραγματικῆς συναντήσεως τῶν δύο στόλων, τοῦ δεξιοῦ κέρατος (κατὰ τὸν Αἰσχύλον) σπεύδοντος μᾶλλον τοῦ ἀριστεροῦ. Ὡς δὲ οἱ Πέρσαι προσήγγιζον πρὸς τὴν τάξιν ταύτην τῶν Ἑλλήνων, τὸ δεξιὸν αὐτῶν κέρας ἐγίνετο δυτικὸν πρὸς τὴν Ἐλευσῖνα. Ἡ ἑρμηνεία αὕτη διαλλάττει ἐντελῶς τὸν Ἡρόδοτον πρὸς τὸν Αἰσχύλον, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς τρεῖς κυρίας κινήσεις τοῦ Ξέρξου, ἐν αἷς πᾶσα διαφωνία πρὸς τὸν δεύτερον θὰ ἐζημίου τὴν ἀξιοπιστίαν παντὸς συγγραφέως. Οὕτως ἄρα εἴδομεν, λεπτομερέστερον τὰ καθ' ἕκαστα ἐξετάσαντες, ὅτι ὁ Ἡρόδοτος συμφωνεῖ οὐσιωδῶς τῷ τε Αἰσχύλῳ καὶ ταῖς ἄλλαις ἐπισήμοις ἡμῶν μαρτυρίαις, διαφωνεῖ δὲ πρὸς τὴν θεωρίαν, ἥτις συνήθως νομίζεται ὅτι ὑποστηρίζεται ὑπὸ τῶν λογων αὐτοῦ. **(Archaeological lustitute of America, Papers of the American School of Classical Studies at Athens, I. Boston, 1885).**

ΔΗΜ. ΖΩΜΠΟΛΙΔΗΣ, Δ. Φ. Δ. Ν.

ΥΠΑΤΗ

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ἀπὸ Λαμίας εἰς Ὑπάτην. — Δύο ὁδοί — Ὑπάτη, Ὕπατα, Ὑπάτα Νέα Πάτρα καὶ Πατρατζῆκι. — Εἰς ἀναζήτησιν τῶν μαγισσῶν καὶ τοῦ . . . . πεπρωμένου. — Ἡρωδίων ἐπίσκοπος Νέων Πατρῶν· μαρτυρικὸς αὐτοῦ θάνατος. — Ἐρείπια ἀρχαίου φρουρίου. — Τὰ κατὰ τὴν γέννησιν Ἰωάννου τοῦ νόθου. — Ἡ ὁσία Θεοδώρα καὶ ἡ διαβολογυναῖκα Γαγγρηνή. — Ρεμβασμός. — Ἀντὶ τῶν ληστῶν οἱ φυγόδικοι. — Τὸ τραγοῦδι τοῦ Ἱεροσύλου. — Ὁ ἀγὼν τοῦ 1821 καὶ ἡ Ὑπάτη. — Σύντομοι σημειώσεις. — Κάμηλοι, καμηλάκια καὶ καμηλοκόμοι. — Τὰ Ἅγια Ἱεροσόλυμα ἐπὶ τῆς Οἴτης.

Ἐπὶ θέσεως μαγευτικωτάτης, ἐπὶ τῆς Οἴτης ὑπεράνω τῆς κοιλάδος τοῦ Σπερχειοῦ διακρίνω τὸ χωρίον Ὑπάτη ἐν ᾧ ἄλλοτε κατῴκουν αἱ θετταλαὶ γόησσαι καὶ ὁ ἐλλέβορος ἐφύετο ἐν ἀφθονίᾳ. Τὸ ἀπὸ Λαμίας εἰς Ὑπάτην τρίωρον ταξείδιον ἐφ' ἁμάξης εἶνε λίαν εὐχάριστον. Παντοῦ γῆν γόνιμον ἁδροτάτην ἀναδίδουσαν βλάστησιν ἀπαντᾷ τις καὶ ἀνὰ μικρὰς ἀποστάσεις φαίνονται χωρία ποικίλλοντα χαριέντως τὸ Φθιωτικὸν πεδίον. Εἰς τοῦ Σπερχειοῦ τὰ ὀλίγα ὕδατα ἀντικατοπρίζονται εὐθαλεῖς πλάτανοι καὶ τῆς Οἴτης ἡ ὑψηλὴ κορυφὴ δεσπόζει τῆς τερπνῆς ταύτης κοιλάδος, ἣν δικαίως ἐκθειάζουσιν οἱ λατῖνοι ποιηταί. Τὰ Καλύβια, τὸ Κωσταλέξη, οἱ Κομποτάδες τὸ στρατόπεδον τῶν ὁπλαρχηγῶν τῆς Φθιώτιδος, τὸ Μπεκή, τὸ Ἀμοῦρι, τὸ Λιανοκλάδιον δι' οὗ θὰ διέλθη ὁ σιδηρόδρος Πειραιῶς-Λαρίσσης, οἱ Μεξιάταις εἶνε τὰ χωρία, ἃ συναντᾷ τὸ βλέμμα τοῦ ὁδοιπόρου ἔνθεν κἀκεῖθεν τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς Ὑπάτην. Ὅλα σχεδὸν εἶνε κατάφυτα καὶ καλοπεριποιημένα.

Δύο ὁδοὶ φέρουσιν εἰς Ὑπάτην, ἡ μὲν διὰ τῆς γεφύρας Φραντζῆ ἡ τὸν χειμῶνα μᾶλλον ἐν χρήσει, ἡ ἑτέρα διὰ τῶν λουτρῶν, ἧς ἓν τμῆμα ἀπὸ Λιανοκλαδίου μέχρι τῶν λουτρῶν καταχρηστικῶς καλεῖται ὁδός. Οἱ τροχοὶ τῆς ἁμάξης βυθίζονται μέχρι τοῦ ἄξονος εἰς τὴν σκόνιν, ἐνιαχοῦ εἰς τελματώδη ὕδατα καὶ μετὰ δυσκολίας γίνεται ἡ διάβασις τοῦ Σπερχειοῦ, ὅστις εὐτυχῶς κατὰ τὸ θέρος ἔχει πολὺ ὀλίγον ὕδωρ, ἄλλως τοῦτο εἶνε ἀδύνατον ἐν καιρῷ χειμῶνος. Τὴν δευτέραν ταύτην ὁδὸν προτιμῶσιν οἱ ταξειδεύοντες τὰ μέρη ταῦτα ὡς συντομωτέραν καὶ διερχομένην ἐκ τῶν λουτρῶν, ὅπου τὸ θέρος πολλοὶ εἰσιν οἱ μεταβαίνοντες ἕνεκα τῶν ἰαματικῶν ὑδάτων, περὶ ὧν ἐν ἑτέρῳ κεφαλαίῳ θὰ ἐνδιατρίψωμεν.

Ἡ Ὑπάτη (τὰ Ὕπατα ἢ Ὑπάτα ἢ Νέα Πάτρα ἢ τουρκιστὶ Πατρατζῆκι) ὑπῆρξεν ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἡ πρωτεύουσα τῶν Αἰνιάνων, λίαν ὀχυρὰ ὑπὸ ἔποψιν στρατιωτικήν, περιβαλλομένη διὰ τείχους καὶ πολλὰ μνημεῖα τέχνης ἔχουσα. Οἱ Αἰτωλοὶ κυριεύσαντες κατὰ τὸ 278 π. Χ. τὴν πολίχνην ταύτην, κατέστησαν ἕδραν τοῦ Αἰτωλικοῦ δεσμοῦ ἐν ᾗ συνήρχοντο οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτῶν. Ὅπως αἱ πλεῖσται πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ Ὑπάτη τὸ 192 π. Χ. κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, μετονομασθεῖσα ὑπ' αὐτῶν κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην Νέα Πάτρα. Οἱ Καταλᾶνοι (1310 μ. Χ.) μετὰ τὴν κατάληψιν τοῦ Δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν λίαν ἰσχυροὶ γενόμενοι, ἐξέτειναν τὰ ὅρια τοῦ κράτους αὐτῶν, συστήσαντες καὶ Φραγκικὸν δουκάτον τῶν Νέων Πατρῶν μετὰ τὸν θάνατον Ἰωάννου Δούκα τοῦ Β΄. τοῦ ἐπιλεγομένου Δουκὸς τῶν Νέων Πατρῶν καὶ τῆς Βλαχίας. Ὁ δὲ Σουλτάνος Βαϊαζίτης Α΄ καταστρέψας ἐν ἔτει 1397 τὸ Ζητούνιον (Λαμίαν), συγκατέστρεψε καὶ τὴν Ὑπάτην. Εἰς τὸν χρονογραφικὸν τοῦτον πίνακα δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν καὶ τὴν ἐν ἔτει 1687 μ. Χ. ἐκραγεῖσαν κατὰ τῶν Τούρκων ἐπανάστασιν, ἣν διηύθυνεν ὁ ἁρματωλὸς τῆς Ὑπάτης Σπανός, ἔχων συνεργοὺς τὸν ἁρματωλὸν Παρνασσίδος Κούρμαν καὶ τοὺς ἐπισκόπους Φιλόθεον Σαλόνων Ἱερόθεον Θηβῶν, Μακάριον Λαρίσσης καὶ Ἀμβρόσιον Εὐβοίας. Ὑπάρχουσί τινες ὑποστηρίζοντες, ὅτι ἡ Νέα Πάτρα ἐθεμελιώθη ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν κατὰ τὸν μεσαίωνα, ἀναγκασθέντων ν' ἀναχωρήσωσιν ἐκ Πατρῶν, ἕνεκα τῶν ἐν Πελοποννήσῳ βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν. Εἰς τοὺς Πατρεῖς ἑπομένως ἀποδίδουσι καὶ τὴν μετονομασίαν τῆς Ὑπάτης εἰς Νέαν Πάτραν. Σήμερον ἡ πόλις κυρίως καλεῖται Ὑπάτη ὑπὸ δὲ τῶν ἐγχωρίων ἐνίοτε Πατρα χάριν συντομίας. Ἀλλ' ἡ συντομία αὕτη, ἀντὶ νὰ ὠφελήσῃ, βλάπτει, ἐπέρχεται σύγχυσις ὀνομάτων καὶ ἐνῷ ὁ χωρικὸς ὁμιλεῖ περὶ τῆς πατρίδος του, ὁ ξένος νομίζει, ὅτι πρόκειται περὶ τῶν Πατρῶν τῆς Πελοποννήσου.

Ἡ ἐν τῷ χωρίῳ ἄφιξίς μου ἐχαιρετίσθη ἐνθουσιωδῶς ὑπὸ τῶν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς περιφερομένων ἀδεσπότων κυνῶν οἱ ὁποῖοι εὐτυχῶς εἶνε ἀκίνδυνοι, μὴ ἐπιτιθέμενοι κατὰ τῶν ὁδοιπόρων, ἀλλὰ μόνον ὑλακτοῦσιν. Ἕνεκα τῆς Κυριακῆς ὅλοι οἱ

κάτοικοι φέροντες τὴν καθάριον ἐθνικήν των ἐνδυμασίαν, ἐκάθηντο ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ χωρίου συζητοῦντες. Οἱ περισσότεροι μεταξὺ αὐτῶν εἶνε ὡραῖοι, εὐπαρρησίαστοι, λίαν περιποιητικοὶ καὶ εὐχάριστοι. Ἀφοῦ κατεβρόχθισα πεντάδα λουκουμίων προσφερομένων ὑπὸ διαφόρων καὶ ἔπιον ἀπλήστως δροσερώτατον ὕδωρ, περιῆλθον τὴν πολίχνην, ἀναζητῶν εἰς τὰς σκολιὰς καὶ χαλικώδεις ὁδοὺς της μυστηριώδη τινὰ οἰκίαν, κρύφιόν τι ἐνδιαίτημα, ὅπου κατῴκουν ἄλλοτε αἱ ὀνομασταὶ γόησσαι τῆς Θεσσαλίας. Ἐν τῷ προαυλίῳ χθαμαλῆς τινος οἰκίας, ἐπὶ τοῦ ξυλίνου ἐξώστου ἢ ἐπὶ τοῦ μικροσκοπικοῦ παραθύρου ἀνυπόμενον ἔρριπτον βλέμμα μήπως ἴδω τὴν Ἀγλαονίκην, τὴν Μυκάλην, τὰς περιφήμους ἐκείνας μαγίσσας, αἱ ὁποῖαι καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ τὴν σελήνην ἐξ οὐρανοῦ κατεβίβαζον! Τὰ εἰδεχθῆ ἐκεῖνα γύναια τὰ ἀπατῶντα ἀναιδῶς τὰ πλήθη διὰ τῶν μαγγανειῶν των, τὰ μισητὰ ἐκεῖνα γραΐδια διὰ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης ἀργυρολογοῦντα, τὰ πολλαχῶς ἐπικίνδυνα ἐν πάσῃ πεπολιτισμένῃ κοινωνίᾳ, οὐδαμοῦ πλέον φαίνονται. Σήμερον ἐὰν θέλῃς νὰ μάθῃς τὴν μοῖράν σου ἢ τί σοι ἐπιφυλάσσει τὸ πεπρωμένον, ἀνάγκη νὰ προστρέξῃς εἰς τὰς πλανοδίους Ἀθιγγανίδας, αἱ ὁποῖαι μὲ κυνικὴν ἀναίδειαν ἐτάζουσαι τὰς γραμμὰς τῆς παλάμης, σοὶ προλέγουσι τὰ μέλλοντα λίαν ἐπιτηδείως ἀφαιροῦσαι χάλκινά τινα κερμάτια πρὸς ἐξοικονόμησιν τοῦ παρόντος! Οἱ ἄρχοντες ἀπηνῶς κατεδίωξαν τὰς μαγίσσας καὶ αὐτὸς ὁ λαός, καίτοι πολλάκις συνεβουλεύετο αὐτὰς ἁδρῶς πληρώνων τὰς ἀπατηλὰς προφητείας των, μεγάλως ηὐχαριστεῖτο ὁσάκις ἐρρίπτοντο εἰς τὰς φυλακάς, ἢ σιδηρόδετοι ἐξωρίζοντο εἰς ἄλλας χώρας. Ὁ λατῖνος συγγραφεὺς Ἀπουλήϊος ἐνταῦθα ἐξέδωκε τὸ «περὶ μεταμορφώσεως ἢ περὶ τοῦ χρυσοῦ ὄνου σύγγραμμα» καὶ τὸν «περὶ μαγείας» (de magia) λόγον του.

Ἀλλ' ἐὰν ἡ Ὑπάτη ὑπῆρξν τὸ κέντρον τῶν μαγισσῶν, ἤτοι τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης, ἀφ' ἑτέρου διὰ τοῦ Ἡρωδίωνος ἐγένετο ὁ διαπρύσιος κῆρυξ τοῦ **Χριστιανισμοῦ**, ἤτοι τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀγάπης. Ὁ Ἡρωδίων, εἷς τῶν ἑβδομήκοντα μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, καὶ συγγενὴς τοῦ ἀποστόλου Παύλου,[1] χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων πρεσβύτερος, κατόπιν δὲ ἐπίσκοπος Νέων Πατρῶν· πολλοὺς δὲ τῶν Ἑλλήνων διδάσκων, καὶ ἐπιστρέφων πρὸς τὴν τοῦ Χριστοῦ πίστιν, φθονηθεὶς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ὑπέστη πολλά· ἐπιστάντες γὰρ μετὰ τῶν εἰδωλολατρῶν πρῶτον μὲν ἔτυψαν αὐτὸν ἰσχυρῶς, καὶ λίθοις τὸ στόμα αὐτοῦ συνέτριψαν· εἶτα ξίλοις κρουσθεὶς ὑπ' αὐτῶν κατὰ τῆς κεφαλῆς, ὕστερον μαχαίρᾳ κατασφάττεται[2]». Μάτην ἠρεύνησα ἐπισταμένως ἐν τῇ σημερινῇ πολίχνῃ, ὅπως εὕρω τὸ μέρος, ἔνθα κατεσφάγη ὁ σεβαστὸς ἱεράρχης, τὸ ἐκλεκτὸν τέκνον τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας. Πολλοὶ τῶν κατοίκων ἀγνοοῦσι καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἱερομάρτυρος ἐπισκόπου. Ἐκτὸς τοῦ Ἡρωδίωνος καὶ ἄλλοι ἐχρημάτισαν ἐπίσκοποι Νέων Πατρῶν, ὁ Λέων, ὁ Συμεώνης, ὁ Νικόλαος καὶ ὁ Εὐθύμιος. Καὶ οἱ πάπαι κατὰ καιροὺς πολλοὺς ἀπέστειλαν ἐνταῦθα λατίνους ἐπισκόπους ὧν τῶν περισσοτέρων τὰ ὀνόματά εἰσι γνωστά.

Ἡμίσειαν ὥραν ὑπεράνω τῆς Ὑπάτης σῴζονται ἐρείπια μόνον τοῦ ἀρχαίου φρουρίου, κτισθέντος ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ νόθου υἱοῦ Μιχαὴλ τοῦ Β΄. Ὁ νόθος οὗτος υἱὸς ἐν ἔτει 1269 ἔλαβε κληροδότημα παρὰ τοῦ ἀποθανόντος πατρός του ἐκτὸς τῆς Θεσσαλίας, Φθιώτιδος καὶ ἄλλων μερῶν, καὶ τὴν Ὀζολικὴν Λοκρίδα. Τὴν Ὑπάτην (`εόπατρον) κατέστησεν ἕδραν τῆς Δεσποτείας του. — Οἱ Λατῖνοι ἐκάλουν αὐτὸν Δοῦκα τὸν Νέων Πατρῶν οὐχὶ διότι εἶχε τίτλον Δουκός, ὡς ἐσφαλμένως ἐξέλαβον, ἀλλὰ διότι τὸ οἰκογενειακόν του ὄνομα ἦτο Δούκας[3]. Ἀκριβῶς δὲν εἶνε γνωστὸν ποία ὑπῆρξεν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰωάννου εἰκάζεται ὅμως, ὅτι ἦτο ἡ Γαγγρηνή, ἡ ἐρωμένη τοῦ πατρός του, ὅστις ἐπὶ πολὺ συνέζησε μετ' αὐτῆς ἀθεμίτως, ἐγκαταλείψας τὴν νόμιμον σύζυγόν του Θεοδώραν, ἣν κατόπιν μεταμεληθεὶς ἔλαβε πάλιν ὡς σύζυγον. Ἡ Θεοδώρα αὕτη ἡ ἐξ εὐγενῶν ἕλκουσα τὸ γένος, ἡ ἐνάρετος, ἡ ἀνεξίκακος σύζυγος, ἡ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ὡς ἁγία τιμωμένη, ἐπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκόν της, συγχωρήσασα τὸν ἄπιστον σύζυγόν της, ὅστις τόσον σκληρῶς πρὸς στιγμὴν τῆς ἀφήρεσε τὴν οἰκογενειακὴν γαλήνην. «Αὐτὸς γοῦν ὁ ὑπερτιμημένος καὶ θεοαγάπητος Δεσπότης Μιχαήλ, τὸν καιρὸν ποῦ ὑπανδρεύθηκε τὴν μακαρίαν καὶ ἁγιωτάτην ὁσίαν Θεοδώραν, τοῦ ἐφανερώθηκεν ὁ Σατανᾶς καὶ τὸν ἔβαλε εἰς πείραξη διαβολικὴ νὰ χωρίσῃ τὴν ὁμόζυγον καὶ νὰ πάρῃ μία [ἄλλη] γυναῖκα, ποῦ εἶχε πλούτια πολλά, ἀποχτῶντάς τα μὲ ἄτιμαις μεταχείρισαις καὶ ὢ! τῆς μακροθυμίας σου δέσποτα πολυέλεε Θεέ! [ἔδιωξε] τὴν δούλην σου Θεοδώραν, ἐπέρνωντας στὸ παλάτι του ἐκείνη τὴν διαβολογυναῖκα, ποῦ μὲ μαγγανείαις καὶ μαγείαις περίσσαις καὶ μὲ χίλια σατανικὰ ποτίσματα καὶ φερσίματα τοῦ ἐσήκωσε τὸ κεφάλι καὶ τὸν ἔκαμε ν' ἀγαπήσῃ ἐκείνη τὴ μάγισσα παρὰ [πολὺ] καὶ μὲ τρελλαμὸν κεφαλῆς, ξεχνῶντας τὴν πρώτη του γυναῖκα. Ἡ γοῦν ὑπεραγία τοῦ Θεοῦ δούλη Θεοδώρα διωγμένη ἔφυγε μέσα εἰς ἐρημίαις καὶ ἐκεῖ μέσα εἰς ἄγρια ρουμάνα ἀσκήτευε.................. Καὶ ὁ δεσπότης κὺρ Μιχαήλ... ἐπῆγε ὁ ἴδιος καὶ εὕρηκε μέσα στοὺς λόγγους τὴν πανοσίαν Θεοδώραν, καὶ μὲ χίλιαις παρακλήσεις καὶ μετάνοιαις γονατιστὰ καὶ δεόμενος τὴν ἐπῆρε[4]».

Ἡ θέσις, ἐφ' ἧς ἐκτίσθη τὸ φρούριον ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου, εἶνε λίαν ἰσχυρά, στρατηγικὴ καὶ δεσπόζει μέγα μέρος τῆς κοιλάδος τοῦ Σπερχειοῦ. Ἡ ἀπὸ τοῦ ὕψους τούτου θέα εἶνε ἀμίμητος, ἐξαισία, μοναδική, ἰδίως ἐν καιρῷ νυκτός, ὡς τὴν ἀπήλαυσα ὑπὸ τὸ γλυκὺ φῶς τῆς πανσελήνου. Ἡ εὔφορος πε-

(1) Παύλου πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολ. ΙΣΤ΄.

(2) Μηναῖον Ἀπριλ. ΙΗ΄.

(3) Χρονικὸν ἀνέκδοτον Γαλαξειδίου ὑπὸ Κ. Ν. Σάθα.

(4) Χρονικὸν ἀνέκδοτον Γαλαξειδίου ὑπὸ Κ. Ν. Σάθα.

διὰς τῆς Φθιώτιδος, ἡ ἐν ἀφθονίᾳ παράγουσα καπνόν, σῖτον, ἀραβόσιτον, βάμβακα, ἡ διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ Σπερχειοῦ καὶ πολυάριθμα εὐανθῆ χωρία περιλαμβάνουσα, ἡ πλαισιουμένη πρὸς Β ὑπὸ τῆς πολυδένδρου Ὄθρυος, πρὸς Α ὑπὸ τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου, πρὸς Δ ὑπὸ τοῦ δυσπροσίτου Τυμφρηστοῦ καὶ Μ ὑπὸ τῆς Οἴτης, κατὰ τὴν σεληνόφωτον ἐκείνην νύκτα προσελάμβανεν ἄρρητόν τι μεγαλεῖον, ἀνέκφραστόν τινα γοητείαν! Ἐπὶ τῶν ἐρειπίων καθήμενος, ἐν μέσῳ τῆς γαληνιώσης φύσεως, ὑπὸ τὸ μελιχρὸν φῶς τῆς σελήνης, βλέπων μακρόθεν τὰ ἀμυδρὰ φῶτα τοῦ χωρίου καὶ τὰς λευκαζούσας αὐτοῦ οἰκίας, ἀκούων πόρρωθεν τοὺς ἁρμονικοὺς τῶν κωδωνίων ἤχους τῶν ποιμνίων τῇδε κἀκεῖσε διεσκορπισμένων ἀνὰ τὴν πεδιάδα καὶ τοὺς ἐγγὺς λοφίσκους, ἀπελάμβανον εὐφροσύνως τοῦ τερπνοῦ πανοράματος μόνος, κατάμονος, μακρὰν τῆς τύρβης καὶ τῆς ἀναστροφῆς τοῦ πλήθους, ζῶν μὲ τὴν ἀνάμνησιν μόνον ἐκείνης, ἣν ὁ Θεὸς προώρισεν ὡς σύντροφον τοῦ βίου μου καὶ ἀφ' ἧς κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν μεγάλαι ἐκτάσεις γῆς καὶ θάλασσαι μὲ ἐχώριζον, ἀλλά.....

«Sois bénie,
O faculté sublime à l'égale du génie,
Mémoire, qui me rends son sourir et sa voix,
Et qui fait qu'exilé loin d'elle, je la vois!»(5)

(ἀκολουθεῖ) Κ. Δ. ΚΑΠΡΑΛΟΣ

ΤΟ ΔΙΣΣΑΚΙ

Ἡ ἀτμομηχανὴ ἐσύριζεν, ὁ κώδων ἐσήμανε καὶ ἡ ἁμαξοστοιχία εἰσῆλθεν εἰς τὸν σταθμόν. Αἱ θυρίδες ἠνοίχθησαν· πάντες δ' οἱ ἐπιβάται κατῆλθον, πλὴν μόνος ὁ Ῥῶσσος Κζάτος δὲν ἐκινήθη, ἀλλ' ὠχρός, ἱστάμενος εἰς τὴν θύραν, ἔβλεπεν ἀνησύχως τοὺς ὑπαλλήλους, ἔχων τὸ μὲν στόμα ἀνοικτόν, τὸν δ' ἐπενδύτην ἐκπεπορπισμένον καὶ τὸν λαιμοδέτην του λελυμένον. Μετ' οὐ πολύ, ἀραιωθέντος τοῦ πλήθους ὁ σταθμάρχης πλησιάσας τὸν Κζάτον τὸν παρεκάλεσε νὰ κατέλθῃ διότι ὁ συρμὸς δὲν προυχώρει μακρότερον.

— Δὲν κατεβαίνω, εἶπεν ὁ ὁδοιπόρος ἐν φωνῇ ἀπελπιστικῇ, πρὶν βεβαιωθῇ ἐδῶ καὶ ἐνώπιον μαρτύρων, ὅτι μ' ἔκλεψαν.

— Σ' ἔκλεψαν; δὲν εἶνε δυνατὸν ἀνεφώνησεν ὁ σταθμάρχης προσβληθείς.

— Εἶνε καὶ παραεῖνε, νά, πάει τὸ δισσάκι μου μὲ τὴς δέκα χιλιάδες φλορίνια ποῦ εἶχε μέσα.

— Ποῦ; πότε; ποιὸς σοῦ τὸ πῆρε;

— Ἄμ νὰ τῶξερα, 'σπολλάτη σας, εἶπε στενάζων ὁ Κζάτος. Καὶ νὰ ἦταν 'δικά μου κύρ Σταθμάρχη μου, καλά, ἀλλὰ δὲν ἤτανε, ἔπρεπε νὰ τὰ πάω στὸν κυριό μου. Τὸ λοιπὸν γιὰ τὴν τιμή μου δὲν 'μπορῶ νὰ κατεβῶ ἀπὸ 'δῶ πέρα, προτοῦ γίνῃ ἀνάκρισις ἐδῶ μπροστά μου καὶ βεβαιωθῇ ἐγγράφως ὅτι μ' ἔκλεψαν Σᾶς παρακαλῶ, φωνάξτε τὸν ἀστυνόμο καὶ δύο μαρτύρους.

— Καλά, ὁρίστε ἐγὼ γίνομαι ὁ ἕνας μάρτυς, ἀπήντησεν ὁ σταθμάρχης, ὁ ἐλεγκτής, ἐκεῖνος ἐκεῖ κάτω, γίνεται ὁ ἄλλος. Νὰ κι' ὁ κλητήρας ἀπάνου στὴν ὥρα Πές τοῦ τα αὐτοῦ.

Ὁ κλητὴρ πλησιάσας:

— Πῶς ὀνομάζεσαι; ἠρώτησε τὸν Κζάτον.

— Βερνάρδος Κζάτος, κύριε κλητῆρα. εἰμ' ἐπιστάτης στὸ κτῆμα τοῦ ἐξοχωτάτου Σαράκλη. Χθὲς τὸ βράδυ, ἔλαβα ἀπὸ τὴν ἐξοχότητά του ἕνα τηλεγράφημα καὶ μοῦ λέει πῶς τοῦ χρειάζονται γλίγωρα 10000 φλορίνια. Ἴσα-ἴσα τρώγαμε μὲ τὴ γυναῖκα μου καὶ ἑορτάζαμε γιὰ τ' ὄνομά της, κι' ἀπάνου στὴς χαραῖς μᾶς ἦρθ' αὐτὴ ἡ μπόμπα.—Θὰ πάω μόνος μου, τῆς εἶπα τῆς γυναῖκάς μου, γιατὶ θέλω νὰ μιλήσω καὶ στὴν ἐξοχότητά του. — Καλά, μοῦ λέει ἡ γυναῖκα μου, μὰ ἔχε τὸ νοῦ σου νὰ μὴν ἀρρωστήσῃς καὶ νὰ μὴ χάσῃς τὰ λεφτά.— Ἔννοια σου, τῆς λέω 'γώ, θὰ τὰ βάλουμε σ' ἕνα δισσάκι πέτσινο καὶ θὰ τὸ σφίγξω στὴν πλάτη μου. Πᾶμε τὸ τὸ λοιπὸν μὲ τὸν ταμία καὶ μὲ τὸν ἐλεγκτὴ στὸ ταμεῖο παίρνουμε δέκα χιλιάρικα χαρτονομίσματα καὶ τὰ βάζουμε, ἕνα-ἕνα στὸ δισσάκι. Ἔπειτα γδύνουμαι, μὲ τὸ συμπάθειο, βάζω τὸ δισσάκι στὴν πλάτη, ξαναντύνουμαι καὶ πᾶμε στὸ καπηλειό. Πίνουμε κάνα δυὸ ποτηράκια καὶ πᾶμε στὸ σιδηρόδρομο· ξεκινᾶμε. Ἐγὼ ξαπλώνουμαι στὸν καναπὲ καὶ ἀποκοιμοῦμαι, ἐκεῖ ποῦ κοντεύαμε πειὰ νὰ φτάσουμε σ' αὐτὸ τὸ σταθμό, ξυπνάω. Γυρεύω τὸ δισσάκι, ποῦ δισσάκι, μ' ἐκλέψανε!

— Πότε κοιμήθηκες; Δὲν ἔννοιωσές νὰ σὲ πειράζῃ κανεὶς ἐκεῖ ποῦ κοιμόσουν;

— Ὄχι, τίποτε. Ἅμα φύγαμε κοιμήθηκα. Σὰν νὰ 'νοιωσα ὅμως ἕνα δυνατὸ ἀέρα μιὰ φορά.

— Ἀπὸ ποῦ ἦρθε αὐτὸς ὁ ἀέρας;

— Φαίνεται πῶς ἀπ' τὸ παράθυρο.

— Γιατὶ δὲν τἄκλεινες τὰ παράθυρα;

— Θαρρῶ πῶς τἄκλεισα ὅταν ξεκινήσαμε.

— Ἄμ, λοιπὸν πῶς μπῆκε αὐτὸς ὁ ἀέρας;

— Ἀπὸ τὴν πόρτα ποῦ μπῆκε ὁ κλέφτας

— Ἔχεις ὑποψία γιὰ κανένα;

— Ξέρω κ' ἐγώ; Μονάχος μου ἤμουνα στὸ βαγόνι.

— Καλά! ἀνεφώνησεν ὁ κλητήρ, τὸν ἔχομε στὸ χέρι τὸν κλέφτη. Ὁ ὁδηγὸς εἶνε.

— Ἀδύνατον! ἀνεφώνησεν ὁ σταθμάρχης.

— Τίποτε δὲν εἶν' ἀδύνατον ὅταν πρόκηται διὰ χρήματα. Ἂς ἔρθῃ ἐδῶ ὁ φίλος.

Εὐκόλως παραστὰς ὁ ὁδηγὸς ἐγένετο κάτωχρος ὅτε τὸν ἠρώτησεν αἴφνης ὁ κλητήρ·

— Ποῦ εἶνε ἡ δέκα χιλιάδες φλορίνια ποῦ ἔκλεψες;

(5) Oeuvres de F. Coppée—Poésies 1874—1878.

— Δὲν ἠξεύρω τίποτε, ἀπήντησεν ὁ ὑπάλληλος τρέμων. Εἶμαι ἀθῶος.

— Τίποτε. στὴ φυλακή! Καὶ ἂς κάμῃ καλὰ ὁ ἀνακριτής.

— Μά, κύριε κλητῆρα, ἡ διαγωγὴ κὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἦτο πάντοτε παραδείγματική, εἶπεν ὁ σταθμάρχης.

— Ὅταν πρόκηται γιὰ χρήματα δὲν ἔχει διαγωγὴν παραδειγματικήν εἶπεν ὁ κλητήρ. Ἐμπρός!

— Σταθῆτε, ὑπογράψατε πρῶτα αὐτὴν τὴν ἀνάκρισι, εἰδεμὴ δὲν κατεβαίνω, ὑπέλαβεν ὁ Κζάτος.

Λάμψις αἰφνηδία ἐφώτισε τὸ πνεῦμα τοῦ κλητῆρος καὶ δραξάμενος τοῦ Κζάτου ἀπὸ τοῦ ὤμου.

— Καὶ σύ! ἔλα μαζῆ μου! ἀνεφώνησεν.

— Καλά, ἔρχομαι μόνος μου ἄφησέ με.

— Δὲν τοὺς ἀφήνουν τοὺς κλέφτες.

— Ἐγὼ κλέφτης;

— Αὐτὰ νὰ τὰ πῇς στὴν ἀνάκρισι

— Μὰ ἀφοῦ σοῦ λέω πῶς μ' ἐκλέψανε...

— Δικά σου ἦταν τὰ λεπτά;

Ὄχι, τοῦ κυρίου μου. Μὰ ἐγὼ εἶμαι τίμιος ἄνθρωπος

— Δὲν ἔχει τίμιο καὶ ξετίμιο ὅταν πρόκηται γιὰ ξένα λεπτά. Ἐμπρός! δρόμο!

Ὁ ἀνακριτὴς ἦτο μέγας καὶ πολυμαθὴς ποινικολόγος συνηθίζων νὰ λέγῃ μειδιῶν: «Αὐτοὶ οἱ γάλλοι δὲν ἠξεύρουν τί νὰ εἰποῦν ὅταν εὑρεθοῦν πρὸ μυστηριώδους ἐγκλήματος: Ζητήσατε τὴν γυναῖκα! σᾶς λέγουν μόνον. Ἀλλ' ἐγὼ προβαίνων λέγω: Εὕρετε τὴν γυναῖκα, καὶ θὰ τὴν εὕρω, διότι πάντοτε τὴν εὗρον μέχρι τοῦδε». Ἡ ὑπόθεσις τοῦ Κζάτου ἐνεθουσίασεν αὐτὸν καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν πονηρίαν καὶ ἀγχίνοιαν κατέβαλε πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ ἐνόχου. Ἀπεμόνωσε τοὺς δύο κατηγορουμένους καὶ ἀδιαφορῶν πρὸς τὰς ἱκεσίας τοῦ Κζάτου ὅπως εἰδοποιηθῇ ὁ ἐπειγόμενος κύριός του, εἶπε πρὸς ἑαυτόν:

— Βεβαίως κάποια γυναῖκα ἔχει τὴν οὐρά της ἐδῶ μέσα. Ὁ ἕνας ἀπ' αὐτούς, ὁ ἔνοχος, θὰ ἔχῃ σχέσιν μὲ καμμίαν. Ὁ Κζάτος εἶνε 'πανδρευμένος. Ἐτηλεγράφησα λοιπὸν νὰ ἔλθῃ ἡ γυναῖκά του Ὁ ἄλλος, ὁ ὁδηγός, ἀφοῦ δὲν εἶνε πανδρεμένος θὰ ἔχῃ καμμιὰ ἀστεφάνωτη. Ἂν τὴν ἀνακαλύψωμεν, θὰ τὰς ἔχωμεν αὔριον καὶ τὰς δυὸ καὶ βεβαίως θὰ λυθῇ τὸ πρᾶγμα.» Τηλεγραφήσας εἰς τοὺς διαφόρους σταθμοὺς ἔλαβε πολλὰς τηλεγραφικὰς ἀπαντήσεις, ἐξ ὧν δύο κυρίως ἐφείλκυσαν τὴν προσοχήν του. Ἡ μὲν ἔλεγεν ὅτι φύλαξ τις τῆς γραμμῆς εἶδε κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ συρμοῦ χεῖρα γυναικὸς ρίψασαν ἀπὸ τοῦ παραθυρίου τῆς σιδηροδρομικῆς ἁμάξης πρᾶγμά τι, ὅπερ ὅμως δὲν εὗρεν ἀναζητήσας. Ἡ δέ, ἔτι σπουδαιοτέρα, ἔλεγεν ὅτι ἕτερος φύλαξ εἶδε τὸν ὁδηγὸν συνομιλοῦντα μετὰ γυναικὸς κυπτούσης ἔξω βαγονίου τρίτης θέσεως, καὶ μάλιστα ὅτι οἱ δύο οὗτοι ἀντήλλασσον ἀντικείμενόν τι.

— Ἰδοὺ ἡ γυναῖκα! ἀνεφώνησεν ὁ ἀνακριτής. Τὸ πρᾶγμα εἶνε φανερόν. Ὁ ἔνοχος εἶνε ἢ Κζάτος ἢ ὁ ὁδηγός. Ἂν εἶνε ὁ ὁδηγὸς θὰ ἔχῃ συνένοχον αὐτὴν τὴν γυναῖκα. Ἂν ὁ Κζάτος ἔκλεψε τὰς 10,000 θὰ ἔδωσε τὰ χρήματα εἰς τὴν ἄλλην καὶ ἔπειτα εἶπεν ὅτι τὸν ἔκλεψαν διὰ νὰ ἀποτρέψῃ τὰς ὑποψίας. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ γυναῖκα αὐτὴ θὰ εἶνε ἐκείνη τὴν ὁποίαν εἶδον ρίπτουσαν τὸ πρᾶγμα ἐκ τοῦ παραθύρου. Εἶτα ὁ ἀνακριτὴς καλέσας τὸν ὁδηγὸν τῷ εἶπεν ἀποτόμως: «Ποῦ μένει ἡ ἐρωμένη σου;» γινώσκων ὅτι καὶ οἱ τετραπέρατοι κακοῦργοι δὲν ἀντέχουν εἰς τοιαύτας ἀποτόμους ἐφόδους Καὶ ἐπέτυχε, διότι ὁ κατηγορούμενος ἐθορυβήθη καὶ ἐρυθριάσας ἔδωκε τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐρωμένης του. Τῇ ἐπαύριον παρίστατο πρὸ τοῦ ἀνακριτοῦ νέα κόρη, κάτωχρος καὶ φυλασσομένη ὑπὸ κλητῆρος, ὅστις ἀνέφερεν ὅτι ἐρευνήσας παρ' αὐτῇ εὗρεν ἑπτὰ φλορίνια καὶ εἰκοσιπέντε λεπτά, ἅτινα κατέσχε.—Καλά, πήγαινε, εἶπεν ὁ ἀνακριτὴς τῷ κλητῆρι. Μεθὸ καλέσας ἐκείνην.—Ποῦ εἶνε τὰ ἄλλα; τῇ εἶπεν.—Ποῖα ἄλλα; ἀπήντησε κλαίουσα ἐκείνη.—Τὰ 9,992 φλορίνια καὶ 45 λεπτά, εἶπεν ὁ ἀνακριτής —Εἰς τὴν τιμήν μου, δὲν ἐννοῶ τίποτε, κύριέ μου.—Δὲν θέλεις νὰ τὸ ὁμολογήσῃς; Καλά, σὲ βοηθῶ ἐγώ. Ἀπὸ ποῦ ἦλθες σήμερον;—Ἀπὸ τὸ χωριό μου. —Καὶ τί εἴπατε μὲ τὸν ὁδηγὸν εἰς τὸν δρόμον; —Δυστυχία μου! ἐψιθύρισεν ἡ κόρη καλύπτουσα τὴν ὄψιν.—Ἔλα, ὅλα τὰ ἠξεύρω.—Δὲν πταίω, ἡ καϋμένη, αὐτὸς μ' ἐρωτεύεται τώρα τόσον καιρὸν καὶ μοῦ ὑπεσχέθη νὰ μὲ πάρῃ.—Καὶ ποῦ ἔκρυψες τὰ λεπτὰ ποῦ ἔκλεψες;—Ἔκλεψε, τὸ τέρας! Καὶ μοῦ λέγει ὅτι ἔχει οἰκονομήσει καμμιὰ ἑκατοστὺ φλορίνια γιὰ τὸ γάμο.—Ἄφησέ τ' αὐτά, ποῦ εἶνε ἡ δέκα χιλιάδες;—Δὲν ἔχω εἴδησι, κύριε, ἐγὼ τοῦ ὡμίλησα μόνον...—Καὶ τί τοῦ ἔδωκες; —Ἕνα κεράσι — Μπά; καλά, αὔριον βλέπομεν ἂν εἶνε κεράσι. Ἕως τότε ὅμως μεῖνε εἰς τὴν φυλακήν. Ἂς ἔλθῃ ὁ Κζάτος, διέταξεν εἶτα ὁ ἀνακριτὴς ἀπελθούσης τῆς νέας. Ὁ Κζάτος παρέστη:—Ποῦ εἶνε ἡ ἐρωμένη σου;—Ἐρωμένη μου! Ἐγὼ ἐρωμένη, παντρεμένος ἄνθρωπος!... ἀνεφώνησεν ὁ Κζάτος προσβληθείς. Αὐτὸ δὰ ἔλειπε!—Πές μου το, γιατί θὰ τὸ μάθῃ ἡ γυναῖκά σου. — Μὰ δὲν ἔχω ἐρωμένη, βρὲ ἀδερφέ, ἔχω τὴ γυναῖκά μου καὶ τὴν ἀγαπῶ.—Τὸν περμπάντη! ἀνεφώνησεν ὁ ἀνακριτής. Τοῦτος εἶνε κλέφτης μὲ δίπλωμα. Καλά, θὰ τὸ ἰδοῦμε. Καὶ διέταξε νὰ προσέλθῃ ἡ σύζυγός του, φθάσασα πρὸ μικροῦ. Αὕτη παραστᾶσα ἤρξατο μεμφομένη τοῦ ἀνακριτοῦ ὅτι ἐφέρετο οὕτω πρὸς ἀνθρώπους ἐντίμους. Ἀλλ' ὁ ἀνακριτὴς τῇ εἶπε.—Κάθησε, κυρά μου, ἔχω νὰ σοῦ ἀναγγείλω τρομερὰν εἴδησιν. Ὁ ἄνδρας σου σὲ ἀπατᾷ. — Τί! μὲ ἀπατᾷ! δὲν εἶνε δυνατόν! ἀνεφώνησεν ἐκείνη.—Ἐγὼ σοῦ λέγω, ὅτι σ' ἀπατᾷ. Χθὲς τὸ βράδυ ἔφυγε μὲ τὴν ἐρωμένην του παίρνοντας καὶ 10,000 φλορίνια γιὰ νὰ τὰ δώσῃ εἰς τὸν κύριόν του.—Ἀ! μπᾶ! δὲν τὰ πῆρε!—Πῶς; δὲν τὰ 'πῆρε;—Ὄχι, τ' ἄφησε εἰς τὸ γραφεῖο, κι' ὕστερα τῶριξε στὸ πιστὸ καὶ ξέχασε τὸ δισσάκι ποῦ τὰ εἶχε μέσα. Τὴν ἄλλη 'μέρα ὁ ταμίας εἶδε τὸ δισσάκι καὶ τηλεγράφησε στὸν κύριον.—Δὲν εἶνε δυνατόν. — Δυνατώτατο μάλιστα! τὸ δισσάκι τῶχω κλειδωμένο, κι' ἂν θέλετε μπορεῖτε νὰ ῥωτήσετε τὸν κύριο.

Ὁ ἀνακριτὴς εἶδεν ὅτι ἀδίκως ἐκράτησε τοὺς δύο ἄνδρας καὶ πάραυτα ἀπέλυσεν αὐτούς. Δὲν ἐψεύσθη ὅμως τῆς ἀρχῆς του, ἀλλ' ἐν θριάμβῳ τινὶ μάλιστα εἶπε καθ' ἑαυτόν: «Ἐν τούτοις τὴν ἡῦρα τὴν γυναῖκα!»

[Κατὰ τὸ Γαλλικὸν] Ε.

Ο ΓΥΡΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΔΙΑ ΠΟΔΗΛΑΤΩΝ

(Ταξείδιον τῶν κκ. Θ. Ἄλλεν καὶ Γ. Σαχτλέμπεν).

Τὸ τελευταῖον φυλλάδιον τῆς ἐν **Bordeaux** ἐκδιδομένης ἐφημερίδος τῶν ποδηλατῶν «Le Veloce-Sport» δημοσιεύει ἐπιστολὴν ἐκ Κίνας τῶν περιφήμων ἐκείνων νεαρῶν ποδηλατῶν, οὓς βεβαίως θὰ ἐνθυμεῖσθε πρὸ διετίας περίπου διασχίζοντας τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεώς μας διὰ τῶν πτερωτῶν κυανοχρόων ἐκείνων ποδηλάτων. Περὶ τούτων καὶ ἡμεῖς εἴχομεν γράψει τινά, ὅταν εὑρίσκοντο ἐν Ἀσίᾳ, ἤδη δὲ ἀφ' οὗ διέσχισαν καὶ ὁλόκληρον τὴν Περσίαν ἔφθασαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Κίνας. Ρίψατε ἓν βλέμμα ἐπὶ τοῦ χάρτου σας καὶ θέλετε ἀναλογισθῇ τοὺς κινδύνους, οὓς διέτρεξαν ἐν τῇ διελάσει τῶν ἐρήμων ἐκείνων· δικαίως ὅθεν θεωρεῖται τὸ ταξείδιον τοῦτο ἓν τῶν τολμηροτέρων γεγονότων τοῦ αἰῶνος τούτου.

«Κύριοι καὶ ἀγαπητοὶ φίλοι,

Ἡ προηγουμένη ἐπιστολή μας ὑπὸ χρονολογίαν 7 Μαΐου (ν) ἀπεστάλη ὑμῖν ἐκ Τασκέντης, ἤδη δὲ θὰ ἐκπλαγῆτε βεβαίως μανθάνοντες ὅτι ἀφικόμεθα εἰς τοὺς μακρυνοὺς τόπους τῆς Σινικῆς.

Ἐν τῇ ρηθείσῃ ἐπιστολῇ μας ἐλέγομεν ὑμῖν ὅτι ἠθέλομεν ἀκολουθήσει τὸ μακρόν μας ταξείδιον μέσῳ τῆς Σιβηρίας πρὸς τὸ Βλαντιβοστόκ. Ἐσκεπτόμεθα ἀληθῶς νὰ ἀκολουθήσωμεν τὴν ὁδὸν ταύτην, διότι κατορθώσαμεν νὰ ἀποκτήσωμεν ἐξαίρετον συστατικὴν ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν τῆς Ρωσσίας.

Ἀλλά, ἂν καὶ ἡ πρόθεσις ἡμῶν, ἀναχωρούντων ἐξ Ἀγγλίας, ἦτο νὰ διασχίσωμεν τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Κίνας, ἣν καὶ ἐξακολουθῶμεν νὰ ἔχωμεν, διὸ καὶ ἐπρομηθεύθημεν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ εἰδικὸν διαβατήριον τῆς ἐν Λονδίνῳ πρεσβείας τῆς Κίνας, φοβηθέντων τῶν γονέων καὶ φίλων μας, ἕνεκα τῶν ἐν Κίνᾳ ἐπαναστάσεων, παρῃτήθημεν τῆς προθέσεως ταύτης, ἀποφασίσαντες νὰ διέλθωμεν διὰ Σιβηρίας.

Ἐν τούτοις κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν τῆς ἀναχωρήσεώς μας ἐλάβομεν πολυτίμους τινὰς πληροφορίας περὶ τῆς εἰς Κίναν πορείας μας ὧν ἕνεκα ἐγκατελείψαμεν τὴν εἰς Σιβηρίαν ἄγουσαν κατὰ τὸ Ἀλτὶν τουνὲλ καὶ διηυθύνθημεν πρὸς τὴν Κούλτζα, ἤτοι ἀπόστασιν 280 βερστίων (290 χιλιόμετρα 760 μέτρα).

Τὸ διὰ τὴν Κίναν διαβατήριόν μας μᾶς ἐπέτρεψεν οὐ μόνον νὰ διέλθωμεν τῶν συνόρων ἀλλὰ ἐπὶ πλέον ἐθεωρήθη παρὰ πάντων ὡς ἄριστον ἐφόδιον δι' ὅλον τὸ ταξείδιόν μας μέχρι τοῦ Πεκίνου.

Μετά τινας ὅθεν πρακτικοτάτας ὁδηγίας, ἃς ἐλάβομεν παρὰ τῶν ἐνταῦθα Ὁλλανδῶν ἱεραποστόλων, ἀπεφασίσαμεν τὴν πραγμάτωσιν τοῦ πρώτου σχεδίου μας.

Δὲν μᾶς μένει δὲ πλέον ἄλλο τι διὰ νὰ ἀναχωρήσωμεν ἢ νὰ λάβωμεν τὴν ἐκ Τὸμσκ ἀλληλογραφίαν μας καὶ τὰ ποδηλατιστικὰ κιβώτιά μας.

Τὸ πρόγραμμα τοῦ ταξειδίου μας ἔχει ὡς ἀκολούθως: Μάνας, Γκουτχὲν, Μπαρκοὺλ, Κουκουτοτὸ, Κφιγκὰν καὶ Πεκῖνον, ἤτοι ἀπόστασιν ἐν ὅλῳ 10,000 Σινικῶν λευγῶν ἢ 5,630 χιλιομέτρων, ἅπερ ἐλπίζομεν νὰ διανύσωμεν ἐντὸς 70 ἡμερῶν διὰ μετρίας ποδηλατήσεως.

Τὸ πᾶν ἐν τούτοις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν ὁδῶν καὶ τῆς ὑποδοχῆς ἣς θέλομεν τύχει παρὰ τῶν διαφόρων λαῶν. Ἐκ τοῦ Χαμὲλ εἰς Νγκανσὲ θὰ διασχίσωμεν τὴν μεγάλην ἔρημον τοῦ Γκομπὴ ἔνθα εἰς διάστημα 900 λευγῶν (506 χιλιομ· 700 μέτρα) οὐδεμίαν θέλομεν συναντήσει ἀνθρώπινον ὕπαρξιν.

Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ φέρωμεν μεθ' ἡμῶν τροφὴν καὶ ὕδωρ καὶ νὰ ἀπαλλαγῶμεν παντὸς περιττοῦ βάρους, νὰ φέρωμεν δὲ ἐν ταὐτῷ καὶ τὰ ἀναγκαιοῦντα ὅπως κατακλινώμεθα ἐν ὑπαίθρῳ.

Ἡ ἐπιθυμία μας εἶνε νὰ ἀποφύγωμεν ὅσον τὸ δυνατὸν τὰς πόλεις.

Ἐφ' ὅσον γνωρίζομεν, τὸ ταξείδιον τοῦτο παρ' οὐδενὸς ἄλλου ἐγένετο μέχρι σήμερον ἢ μόνον παρ' ἑνὸς Ῥώσσου μηχανικοῦ ὅστις ἠκολουθεῖτο ὑπὸ σώματος Κοζάκων

Πῶς θὰ ἐκτελέσωμεν τοῦτο ἄνευ διερμηνέως, ἄνευ ὁδηγοῦ, ἄνευ οὐδεμιᾶς βοηθείας, εἰμὴ μόνον μὲ τὰς δύο «δαιμονίους μηχανάς» μας, ἄγνωστον.

Ἀντικείμενον τόσῳ περίεργον ὡς τὸ ποδήλατον οὐδέποτε ἄλλοτε ἐθεάθη εἰς Κούλτζα· ἐπὶ τρεῖς συνεχεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν ἄφιξίν μας, ἡ πρὸ τῆς οἰκίας μας ὁδὸς ἦτο περικυκλωμένη ἀπὸ Κινέζους, Δουγκάνους, Ταρανχεῖς. Καστγαριάνους, Σάρτας καὶ ἄλλους, οἵτινες ἔσπευδον πρὸ τῶν θυρῶν καὶ παραθύρων μας διὰ νὰ ἴδωσιν ἐκ τοῦ πλησίον τοὺς θαυμασίους «σιδηροῦς ἵππους» ὧν ἡ φήμη των προηγήθη ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Κίνας.

Αἱ κραυγαὶ ὅλων τῶν ἀνθρώπων τούτων ἦσαν τόσον ἀπαιτητικαί ὥστε ἠναγκάσθημεν νὰ παρουσιασθῶμεν αὐτοῖς καὶ νὰ ποδηλατήσωμεν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς πόλεως ὀχυρωμάτων. Τρεῖς χιλιάδες τοὐλάχιστον κάτοικοι μᾶς παρετήρουν ἐκ τῶν ὁδῶν καὶ τῶν ὀρόφων τῶν οἰκιῶν, ὀρυόμενοι ὡς τρελλοί.

Εἰς Βενόε, ἤτις εἶνε ἡ τελευταία ρωσσικὴ πόλις ἣν διήλθομεν, ἡ γενομένη ἡμῖν ὑποδοχὴ ἦν ἀληθὴς ἀποθέωσις. Ἐγενόμεθα δεκτοὶ διὰ μεγάλων τιμῶν ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ καὶ τῶν ἐν τέλει, ἡ δὲ παρὰ τοῦ διοικητοῦ δοθεῖσα ἡμῖν συστατική ἐπιστολὴ διὰ τὸν ἐν Κούλτζᾳ Ρῶσσον πρόξενον ἦν δι' ἡμᾶς ἀνεκτίμητος.

Μᾶς ἐλλείπει ὁ χρόνος ὅπως ἀπαριθμήσωμεν ὑμῖν τὰς ἀναριθμήτους καθημερινὰς περιπετείας τοῦ ταξειδίου μας.

Κλείοντες ταύτην μας ἐνταῦθα ἀναμένομεν τὴν εὐχαρίστησιν νὰ σᾶς γράψωμεν πλέον ἐκ Πεκίνου.

Χαῖρε πεπολιτισμένε κόσμε διὰ δύω τοὐλάχιστον μῆνας! Δὲν θὰ κατέλθωμεν βεβαίως εἰς τὸν Ἅδην, ἀλλὰ εἰς χώρας αἵτινες μᾶς κάμωσι νὰ σκεπτόμεθα πολὺ τὸ Βασίλειον τοῦ Πλούτωνος.

Ὅλως ὑμέτεροι
Θ. ΑΛΛΕΝ
Γ. ΣΑΧΤΛΕΜΠΙΝ.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ
Β. Γ. Κ.

ΕΝ ΔΡΑΜΑ ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩι

ἱστορικὸν Γερμανικὸν ἐπεισόδιον.

— Τὸ δικαστήριον τῆς Ἀλβερστὰδ ἀπέρριψε τὰς προτάσεις μου, ἀποκρούσαν τὴν αἰτησίν μου περὶ ἄρσεως τῆς συντηρητικῆς κατασχέσεως, ἣν ἐπὶ τῆς περιουσίας μου ἐνήργησεν ὁ ἀδελφός μου.

— Οὔμ! ἐπιφώνησεν ὁ Κάτς. Τοῦτο εἶναι παρήγορον δι' ὑμᾶς.

— Τοῦτο δὲν εἶνε ἢ λυπηρὸν ἐπεισόδιον, διότι χάριτι θείᾳ οὕτω καλῶς ἔχω διατάξει τὰ κατ' ἐμέ, ὥστε ἐπὶ πολὺν χρόνον νὰ μὴ ἔχω ἀνάγκην οὐδενός. Ἐπὶ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸ δίκαιόν μου θέλει ἀποδειχθῆ.

— Δὲν ἀμφιβάλλω περὶ τούτου, δυνατὸν ὅμως ἐν τῷ χρονικῷ τούτῳ διαστήματι νὰ παρουσιασθῇ περίστασίς τις, ἥτις..... νὰ σᾶς θέσῃ ὑπὸ κράτησιν.

Καὶ τοῦτο εἰπὼν ὁ Κάτς προσήλωσε τοὺς διαπεραστικοὺς αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ταγματάρχου, καὶ εἶδεν ἐπ' αὐτοῦ ἔκφρασιν ἀνησυχίας τινός.

— Μάτην προσπαθῶ, κύριε Κάτς, ν' ἀνακαλύψω πῶς κατηντήσατε εἰς τοιοῦτον συμπέρασμα.

Ὁ Κὰτς οὐδὲν ἀπεκρίθη· ἐβύθισε τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὸ θυλάκιον τοῦ εὐρέως ἐπενδύτου του, ὁπόθεν ἐξήγαγε μέγα χαρτοφυλάκιον, ὅπερ ἀνοίξας, ἐπλησίασε πρὸς τὸν λαμπτῆρα καὶ ἤρξατο ἀνασκαλεύων τὰ ἐν αὐτῷ χαρτία, μετὰ μικρὰν δὲ ζήτησιν εἶπε·

— Ἄ!... τοῦτο εἶνε! πλησιάσατε ὀλίγον σᾶς παρακαλῶ, κύριε ταγματάρχα· γνωρίζετε τοῦτο;

— Ὁ Ναϊνδὸρφ ἀφῆκεν ἐλαφρὰν ὀδύνης κραυγήν· εἰς τὰς ξηρὰς τοῦ ἀντιστρατήγου χεῖρας ὑπῆρχεν ἓν χαρτίον... καὶ τὸ χαρτίον ἐκεῖνο ἦτο συναλλαγματική. Ὁ ταγματάρχης ἀνεγνώρισε τὴν συναλλαγματικήν, ἐφ' ἧς ἦν ὑπογεγραμμένος ὡς ἐγγυητής.... ἦτο ἡ συναλλαγματική, ἣν ἅμα τῇ λήξει της ὤφειλε νὰ πληρώσῃ ἀλληλεγγύως μετὰ τοῦ κόμητος Πόσσε εἰς τὸν δεινὸν τοκογλύφον Ῥοῦβεν Γιόελ. Ὁ Ναϊνδόρφ ἔτρεμε. Ὑπόθεσις χρηματική, μυστήριον μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ κόμητος, περὶ ἧς ἡ σύζυγός του αὐτή, οὐδὲν ἐγνώριζε, εὑρίσκετο ἐν ταῖς χερσὶν τοῦ ἀντιστρατήγου καί, ὅπερ δὲν ἠδύνατο πλέον ν' ἀμφιβάλῃ τῆο ἤδη καθ' ὅλα γνωστὴ τῷ βασιλεῖ.

— Τώρα, κύριε ταγματάρχα; εἶπεν ὁ Κάτς. Βλέπετε ὅτι τὸ χαρτίον τοῦτο εὑρίσκεται εἰς τὰς χεῖρας τοῦ στρατοδικείου.

Ὁ Ναϊνδὸρφ ταχέως συνῆλθεν εἰς ἑαυτόν.

— Εἶμαι ἐντελῶς ἐκπεπληγμένος, εἶπεν, ἀλλ' ὅμως δὲν καταλαμβανω, πῶς ἡ ὑπόθεσις αὕτη δύναται νὰ μὲ θέσῃ ὑπὸ κράτησιν.

— Εἰξεύρετε, ὅτι ἡ Α. Μ. ἐξέδοτο διαταγήν, καθ' ἣν δὲν ἐπιτρέπεται εἰς ἀξιωματικοὺς τοῦ βασιλικοῦ στρατοῦ νὰ ὑπογράφωσι συναλλαγματικάς.

— Τοῦτο βεβαίως δὲν θέλει γείνει, διότι ἔλαβον ἴσως τὴν δέουσαν φροντίδα περὶ πληρωμῆς αὐτῆς. Ἐν δὲ τῇ προκειμένῃ περιπτώσει εἶναι ὅλως διάφορον τὸ πρᾶγμα, καθ' ὅσον τὴν συναλλαγματικὴν ἐξέδωκεν ὁ κόμης Πόσσε καὶ ἐν περιπτώσει τῆς μὴ πληρωμῆς παρ' ἐκείνου τότε εἶχον....

Ὁ ταγματάρχης διεκόπη· τότε πρῶτον ἐνεφανίζετο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του ὁλόκληρον τὸ φοβερὸν ἐνδεχόμενον συμβάν. Προὔκειτο περὶ πληρωμῆς τετρακισχιλίων ταλήρων... ἐν ταῖς ἐποχαῖς ἐκείναις σπουδαιοτάτου ποσοῦ.... ἡ κατάσχεσις τῆς περιουσίας του καθίστα ἀδύνατον τὴν ἐξόφλησιν τῆς συναλλαγματικῆς ἐν ᾗ περιπτώσει δὲν ἐπλήρωνεν αὐτὴν ὁ Ποσσὲ.... τάχιστα ὅμως ἀπεδίωξε τὰς σκέψεις ταύτας. Ὁ Πόσσε δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐμβάλῃ αὐτὸν εἰς τοιαύτην δυσχέρειαν ἐγγυηθέντα δι' ἐκεῖνον.... Εἰς εὐγενὴς παρέσχε τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ εἰς ἕτερον. Οὐδέτερος ἠδύνατο νὰ παραβῇ τὸν λόγον του, καὶ ὁ Πόσσε παρὰ τὴν ἐκλείψασαν ἐμπιστοσύνην πρὸς αὐτόν, εἶχεν ἀρκετὰ εἰσέτι μέσα, ὅπως μὴ ἐμβάλῃ τὸν φίλον του εἰς ἀμηχανίαν .... καὶ ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἠδύνατο ν' ἀνανεώσῃ τὸ ἐπικίνδυνον ἐκεῖνο χαρτίον.

— Κύριε ἀντιστράτηγε, ἐπανέλαβεν, ἐπικαλοῦμαι τὴν χάριν τῆς Α. Μ. Πέποιθα ὅτι ὁ βασιλεὺς θέλει προθύμως μὲ συγχωρήσει, διότι ἠθέλησα νὰ συνδράμω ἕνα εὐγενῆ.

Ὁ Κὰτς ἐπανεδίπλωσε τὴν συναλλαγματικήν, ἀφοῦ παρετήρησε τὸ περιεχόμενον αὐτῆς.

— Σήμερον εἶνε τετάρτη, κύριε ταγματάρχα, εἶπε. Τὸ προσεχὲς Σάββατον ἡ συναλλαγματικὴ λήγει. Θέλουσι παρουσιάσει αὐτὴν εἰς τὸν κύριον Πόσσε πρὸς ἐξόφλησιν. (Ἐγερθεὶς δέ) Κύριε ταγματάρχα, ἐξηκολούθησεν, ἐκτὸς τῶν εἰς χεῖρας τοῦ κυρίου Ἴρς κατασχεθέντων κεφαλαίων σας δὲν ἔχετε ἄλλην περιουσίαν;

— Τοῦτο εἶνε παρὰ πολύ, κύριε ἀντιστράτηγε! ἀνέκραξε ὁ Ναϊνδὸρφ παρωργισμένος. Οὐδὲν δικαίωμα ἔχετε ν' ἀποτείνητε τοιαύτας ἐρωτήσεις. Ἐγὼ μᾶλλον ἠδυνάμην νὰ ἐρωτήσω πῶς ἐλάβατε τὸν χάρτην ἐκεῖνον ὅστις φέρει τὸ ὄνομά μου καὶ τὸ τοῦ φίλου μου..... πῶς συγκατετέθη ὁ Ἰσραηλίτης ἐκεῖνος, νὰ παραδώσῃ αὐτὸν εἰς ὑμᾶς; Πόθεν ἐλάβατε τὸ πρὸς τοῦτο δικαίωμα;

— Εἶνε φανερόν, εἶπεν ὁ Κὰτς ὅτι αἱ ἐρωτήσεις αὗται ἀπευθύνονται πρὸς ἐμέ. Θέλω λοιπὸν ν' ἀπαντήσω εἰς αὐτάς. Τὸ συνάλλαγμα τοῦτο, ἐξηκολούθησε τονίζων τὰς λέξεις, ἐνεπιστεύθη μοι.... ἢ μᾶλλον παρεδόθη μοι ὑπὸ τοῦ Γιόελ.... ἐπειδὴ τὸ στρατοδικεῖον μέλλει νὰ δικάσῃ περὶ τοῦ μέλλοντος ἀνθρώπου, ὅστις μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ εἶνε ἐπαίτης καὶ .... τὸ χείριστον κατάδικος ἐπὶ χρέει.

Ὁ Ναϊνδὸρφ ἀφῆκε κραυγὴν τρόμου.

— Ἀναπτύσσετε κατηγορίαν, εἶπεν. Γνωρίζομεν νὰ ὑπερασπισθῶμεν ἡμᾶς αὐτούς. Ὁ κόμης Πόσσε θὰ εἴπῃ ὑμῖν....

— Ὁ κόμης δὲν θὰ εἴπῃ ἀπολύτως τίποτε, διέκοψεν ὁ Κὰτς μετὰ χαλυβδίνου ἀπαθείας. Διότι ὁ κόμης Πόσσε ἔχει πλεῖστα νὰ φροντίσῃ δι' ἑαυτόν. Πρέπει νὰ σκεφθῇ, πῶς θὰ συμβιβασθῇ μὲ τοὺς πιστωτάς του, οἵτινες κρατοῦσιν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ.

— Πῶς;... τί... εἴπατε; Ἐτραύλισεν ὁ Ναϊνδὸρφ ὠχρὸς γενόμενος καὶ στηριχθεὶς ἐπὶ τῆς ἀνακλίσεως τοῦ καθίσματός του. Ὁ κόμης Πόσσε, ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ βασιλέως τῆς Σουηδίας....

— Διατελεῖ ἀπὸ δύο ἤδη ἡμερῶν διαταγῇ τοῦ δικαστηρίου τοῦ Βερολίνου ὑπὸ κράτησιν ἐν τῇ οἰκίᾳ του ἕνεκα χρεῶν.

Ὁ Ναϊνδὸρφ ἔπεσεν ὡς κεραυνόπληκτος ἐπὶ τοῦ καθίσματός του, ψυχρὸς ἱδρὼς ἀνέβλυσεν, ἐπὶ τοῦ μετώπου του, ἡ δὲ τρέμουσα χεὶρ του σπασμωδικῶς κλειομένη ἐπίεζεν ἰσχυρῶς τὴν ὑπερπάλλουσαν καρδίαν του. Ὀλόκληρον τῆς συμφορᾶς αὐτοῦ τὸ μέγεθος ἠγείρετο ἀπειλητικὸν ἐνώπιον αὐτοῦ.

— Θὰ ὁμολογήσητε, ἐξηκολούθησεν ὁ Κάτς, ὅτι δὲν ἦτο μικρὰ ἡ ὑπηρεσία, ἣν προσέφερον ὑμῖν, ἐλθὼν σήμερον εἰς τὴν οἰκίαν σας. Γνωρίζετε ἤδη ὅτι ὁ Πόσσε δὲν δύναται νὰ πληρώσῃ..... γνωρίζετε, ὅτι οὐδὲν μέσον δίδοται ὑμῖν, ὅπως πληρώσητε τὴν ὑπέρογκον τῆς συναλλαγματικῆς ποσότητα... δύνασθε ἑπομένως νὰ θεωρήσητε ὡς γεγονὸς ἐκεῖνο, ὅπερ σᾶς περιμένει.

— Μοὶ ἔδωκε .... τὸν λόγον του... εἶχε βεβαίαν ἐλπίδα, ὅτι θὰ τὸ πληρώσῃ ὡς ἔλεγεν.

— Ἀ! Ἀ! ἤρχισε πικρὰ γελῶν ὁ Κάτς, κρύπτων τὸ χαρτοφυλακιόν του. Αἰσθάνεσθε μεγίστην ὑπόληψιν πρὸς τοὺς ἔχοντας οἰκόσημα καὶ τίτλους, οἵτινες ἀπὸ ἀρχαιοτάτων οἴκων ἕλκουσιν εἰς ἑαυτοὺς δικαιώματα καὶ προνόμια, τοὺς ἀρχαίους εὐγενεῖς, οἵτινες μετὰ περιφρονήσεως βλέπουσι τοὺς νέους εὐγενεῖς.... ἰδοὺ ἔχετε ἓν παράδειγμα. Τὸ δικαστήριον ἐδίκασεν, ὁ δὲ Γιόελ εἶνε ἐπίφοβος. ὅπως προληφθῇ τὸν σκάνδαλον, ἐφρόντισα νὰ γνωστοποιήσω ἐγκαίρως.... ὅτι ὁ Ἰσραηλίτης παρέδωκε τὸ συνάλλαγμά του, ὅπερ ὀφείλετε νὰ πληρώσητε τὸ προσεχὲς Σάββατον.

Τοῦ Ναϊνδὸρφ αἱ σιαγόνες συνεκρούοντο ὑπὸ φόβου καὶ ὀργῆς, ὅτε ἠναγκάσθη νὰ ἀκούσῃ τοὺς χλευασμοὺς τοῦ ἀνιλεοῦς ἐκείνου ἀνδρός.

— Δύνασθε νὰ μὲ προπηλακίσητε, κύριε ἀντιστράτηγε, ἐτραύλισεν. Εἶμαι κατεστραμμένος.

Ὁ Κὰτς ἠυχαριστήθη μεγάλως ἐπὶ τοῖς βασάνοις τοῦ θύματός του.

— Δὲν προπηλακίζω..... ἐκπληρῶ τὰς διαταγὰς τοῦ βασιλέως, εἶπε μετὰ τόνου ὑποκριτικοῦ. Βλέπετε, ὅτι δὲν θέλουσι νὰ σᾶς ἀφίσωσι νὰ καταστραφῆτε. Παρὰ τοῦ κόμητος Πόσσε οὐδὲν ἀναμένετε.... εἰς τὴν περιουσίαν ὑμῶν δὲν δύνασθε νὰ καταφύγητε.... μόνον ἓν μέσον λοιπὸν σᾶς μένῃ, ὅπως σωθῆτε.

— Καὶ.... ποῖον; ἠρώτησε τρέμων ὁ ταγματάρχης, ἐξευτελισμόν τινα ἀναμένων,

— Δύναμαι νὰ σᾶς εἴπω ὅτι ὁ ἀδελφός σας ἔρχεται αὔριον εἰς Βερολῖνον. Θὰ κατοικήσῃ παρὰ τῷ κυρίῳ Πλατώδ. Παραδεχθῆτε τὰς συμφωνίας, ἃς πρὸς συμφιλίωσιν ὑμῶν προτείνει καὶ ἡ κατάσχεσις τῶν χρημάτων σας θέλει ἀρθῆ.

— Ὁ ταγματάρχης ἤγειρε τὴν κεφαλὴν· ἀνέπνευσε.

(ἀκολουθεῖ).

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Δυνάμεθα νὰ ὁρκισθῶμεν ὅτι θὰ μείνωμεν σταθεροί, καθ' ὅσον ἀφ' ἡμῶν ἐξαρτᾶται ἡ σταθερότης, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὅτι θὰ ἀγαπῶμεν πάντοτε. Ὀφείλομεν ἄρα νὰ μὴ δίδωμεν εἰς τοὺς ὅρκους μας πλείονα ἰσχύν, ἢν αὐτοὶ πραγματικῶς κέκτηνται. Δὲν ἀρκεῖ ἄρα νὰ ἐμμένωμεν εἰς αὐτοὺς ἐν ὅσῳ δὲν ὑπάρχουσιν ἀποχρῶντες λόγοι ὅπως τοὺς παραβῶμεν.

* * *

Οἱ ὅρκοι εἰσὶ τὸ κίβδηλον νόμισμα δι' οὗ πληρώνονται αἱ θυσίαι τοῦ ἔρωτος.

* * *

Αἱ γυναῖκες εἰσὶ σταθεραὶ πάντοτε εἰς τὸν ἔρωτα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὸν ἐραστήν.

* * *

Ἡ γυνὴ εἶναι τὸ μᾶλλον μεταβλητὸν ὄν. Πολλάκις ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ στιγμῇ μυρία ἀλάσσει φρονήματα. Καὶ ὅμως ἀπαιτοῦμεν σταθερότητα παρ' αὐτῆς, καὶ ὑπάρχουσιν ἄρρενες οἵτινες πιστεύουσι, καὶ αὐτοκτονοῦσιν, ἐὰν ἀπατηθῶσι.

* * *

Ὁ Λαβρυγέρος, ὁ μέγας ἐκεῖνος ποιητὴς εἶπεν· «Ὁ ἐν ἀπαθείᾳ ζῶν ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος. ὅστις δὲν εἶδεν εἰσέτι τὸ ἀντικείμενον ὅπερ μέλλει ν' ἀγαπήσῃ». Ὁ συλλογισμὸς οὗτος ἐπάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ γυνὴ ἡ ἐπὶ σταθερότητι ἐπαιρομένη εἶναι ἐκείνη ἥτις δὲν ἀπήντησεν εἰσέτι τὸν ἄνδρα ὅστις μέλλει νὰ καταστήσῃ αὐτὴν ἄστατον.

ΠΟΙΗΣΙΣ

ΔΥΟ ΦΙΛΑΙ

Τοῦ Παραδείσου ἤνοιξαν στιγμὴν τινα αἱ Πύλαι
Καὶ εἰς τὴν γῆν μας ἔπεσον ὑπάρξεις δύο φίλαι.
Τὰς εἶχεν εὔνους ὁ καλὸς Θεὸς δημιουργήσει
Μαζῆ νὰ ζήσουν εἰς τὴν γῆν τὰς εἶχε προορίσει.
Καὶ ὅμως, ὡς ἐφαίνοντο, ἡ μία μὲ τὴν ἄλλην
Καθόλου δὲν ὡμοίαζον· ἀπόστασιν μεγάλην
Ἀνεύρισκέ τις εἰς αὐτοὺς τοὺς δύο χαρακτῆρας,
Ἰδέαν ἰδιότροπον τῆς ἀνθρωπίνης μοίρας.
Ἐν τούτοις ἠγαπήθησαν θερμῶς καὶ θαυμασίως,
Καὶ ἔρρεε χαρμόσυνος ὁ τρυφερός των βίος.
Μὲ τὰ ὡραῖα ὄνειρα τῶν νεαρῶν των χρόνων
Ὡς ἆσμα ἐναρμόνιον φιλτάτων ἀηδόνων.

II

Ἡ Ἀστερόπη κάμινον ἐν τῇ καρδίᾳ κλείει.
Παλμοὶ σκιρτῶσιν ἐν αὐτῇ ἀγγελικοὶ καὶ θεῖοι·
Ἡ φλογερὰ νεότης της ἐπλάσθη νὰ λατρεύῃ
Καὶ εἰς αἰθέρας φανταστοὺς ἓν ὄνειρον θηρεύει.
Εἶν' εὐτυχὴς νὰ ἀγαπᾷ καὶ νὰ ἀνταγαπᾶται·
Μὲ τὰς κοινὰς αὐτὴ ψυχὰς ποτὲ δὲν συναντᾶται.
Ψυχὴ ὡραία, εὐγενής, εὐαισθησία ζῶσα,
Εἰς τὸ γλυκύ της ὄνειρον εὐδαιμονεῖ τρυφῶσα.
Θαρρεῖς εἰς ἄλλον κόσμον ζῇ τοῦ κόσμου τούτου ξένη·
Πᾶν ὅ,τι ἄλλους πυροπολεῖ, ἐκείνην δὲν θερμαίνει.
Ὅταν γελᾷ χαρίεσσα ἀπὸ καρδίας ὅλης,
Νομίζεις εἶνε δεκαὲξ ἐτῶν παιδίσκη μόλις.
Καὶ ὅταν μελαγχολικὴ ῥεμβάζῃ μόνη, σύννους,
Ἐκ τῆς ὀδύνης τήκεται εἰς στεναγμοὺς πυρίνους.
Δὲν ἔχει πόθους ταπεινούς, κοινὰς δὲν ἔχει κλίσεις,
Εἰς αἰσθημάτων ὑψηλῶν ῥεμβάζει συγκινήσεις.
Ἡ Ἀστερόπη εἰς τὴν γῆν εἶνε ἀστὴρ διάττων
Καὶ πλάσμα τοῦ δημιουργοῦ ἐκ τῶν εὐγενεστάτων.

III

Ἡ Νίνα δὲ εἶνε ἁβρὰ καὶ συμπαθὴς νεότης,
Ὡς ὄνειρον ποιητικόν, καὶ ὅλη τρυφερότης,
Καὶ θάλλουν ὡς ὁ Μάϊος τὰ ἀνθηρά της ἔτη.
Ἀλλ' εἶνε ἓν περίχρυσον—κλειστὸν βιβλίον ἔτι.
Σὲ βλέπει, καὶ τὸ βλέμμα της τὸν νοῦν σου συνκρπάζει,
Μαγνήτην χύνει κύκλῳ της ἡ Νίνα, ποῦ κυττάζει.
Ἡ χάρις ἀκτινοβολεῖ εἰς τὸ γλυκύ της στόμα
Καὶ ἔχει χαριτόβρυτον καθὼς ἀγγέλου σῶμα.
Καὶ ὅμως εἶνε αἴνιγμα παράδοξον ἡ κόρη.
Ὡσὰν νὰ ζῇ εἰς ἄγρια καὶ χιονώδη ὀρη
Χιὼν καὶ πάγος τοῦ βορρᾶ σοὶ φαίνεται συνήθως
Καὶ ἔχει ἀδιάφορον καὶ λίθινον τὸ ἦθος.
Θαρρεῖς πῶς εἶνε ἄγαλμα μαρμάρου τῆς Πεντέλης
Καὶ ἔχει ὄψιν σκυθρωπὴν χειμωνιῆς νεφέλης.
Ἐνίοτε ἡ ὄψις της τὸ αἷμα σοῦ παγώνει
Καὶ ἓν της βλέμμα κἄποτε ὀργίλον θανατώνει.
Τὴν μελετᾷς, δὲν ἐννοεῖς τί λέγει ἡ ψυχή της
Συνάμα εἶσαι εὐτυχὴς καὶ δυστυχὴς μαζῆ της
Παράδοξον! Εἰς τὴν αὐγὴν τοῦ βίου της ἀκόμα
Οὐδὲν τὴν τέρπει καὶ ποθεῖ τῶν οὐρανῶν τὸ δῶμα·
Καὶ φαίνεται πῶς ἐνωρὶς τὸν κόσμον ἐβαρύνθη
Καὶ ἡ εὐαίσθητος ψυχὴ εἰς πόνους ἐσκληρύνθη.
Νομίζεις τὴν καρδίαν της εἰς μάτην ὅτι κρούεις,
Ἐντὸς αὐτῆς παλμὸν ζωῆς κανένα δὲν ἀκούεις.
Καὶ ἀπορεῖς, ἐν ᾧ ἀνθοῦν τοῦ ἔαρος τὰ ἄνθη,
Ἡ τρυφερὰ καρδία της πῶς τόσον ἐψυχράνθη.
Μισεῖ τὸν κόσμον, ἄγγελος τοῦ οὐρανοῦ δραπέτης,
Καὶ ὅλα της τὰ ὄνειρα καὶ ὅλαι αἱ εὐχαί της
Εἰς ἓν καὶ μόνον στρέφονται, νὰ ἀποθάνῃ θέλει,
Ἐν ᾧ τῆς εὐτυχίας της τὸ ἄστρον ἀνατέλλει,
Κ' αἱ χελιδόνες τῆς χαρᾶς τριγύρω της σκιρτῶσι....
Ἐν τούτοις τὰ φαινόμενα πολλάκις ἀπατῶσι.
Καὶ λέγεται, πῶς ὑπ' αὐτὸν τοῦ ἤθους της τὸν πάγον
Καρδίαν κρύπτει φλογεράν, περιπαθῆ καὶ μάγον·
Μεγάλους ἐν αὐτῇ παλμοὺς μυστηριώδεις τρέφει
Καὶ λάμπει ἥλιος χρυσοῦς ὑπὸ τὰ μαῦρα νέφη.
Ὑπὸ τοὺς βράχους τοὺς σκληροὺς ὑφαίστιον κυλλάζει
Εἰς ὄνειρον ποιητικὸν καὶ ὕψιστον ῥεμβάζει.
Τὴν θλίβ' ἡ γῆ, εἰς οὐρανοὺς πλανᾶται σαπφειρίνους
Καὶ ἀφαιρεῖται συνεχῶς μελάγχολος καὶ σύννους.
Ὁ κόσμος ὅλος δι' αὐτὴν ἦν ἄγνωστος καὶ ξένος,
Πλανήτης ἀκατοίκητος, ἀποκρυσταλλωμένος.
Δειλὴ πολλάκις, σκυθρωπή, στενάζει τεθλιμμένη
Καὶ ἡ ἀπογοήτευσις τὰ ῥόδα της μαραίνει·
Καὶ λέγουν ἔτι γόησσαν πῶς ἔχει τὴν καρδίαν,
Ἐγκλείουσαν καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀθανασίαν.
Τοιαῦτα λέγ' ἡ φίλη της, τοιαύτην τὴν νομίζει·
Τὰ βάθη πλὴν τῶν καρδιῶν ἕνας Θεὸς γνωρίζει.

IV

Εἰς πρώτην ἐγνωρίσθησαν συνάντησιν ταχέως
Καὶ μία φλὸξ ἐθέρμανε τὰς δύο ἀμοιβαίως.
Ἡ μία ἄριστα εὐθὺς ἐννόησε τὴν ἄλλην
Καὶ συμπαθῆ, ἀδελφικήν, τῇ ἤνοιξεν ἀγκάλην.
Ἐνθέρμως ἠγαπήθησαν μετὰ στοργῆς ἀρρήτου
Καὶ τοῦ αὐτοῦ τὰς ἤνωσεν ἡ δύναμις μαγνήτου.
Ἡ Ἀστερόπη, μ' ἀνοικτὴν καὶ πάλλουσαν καρδίαν,
Τὴν Νίνα εὗρεν ἄγγελον εἰς τὴν εὐαισθησίαν
Καὶ εἶδεν, ἐμβαθύνασα, πῶς ἦτον ἡ ψυχή της
Πυρὸς ἑστία ἄσβεστος, ἀδάμας καὶ μαγνήτης.
Εἰς ἕνα πόθον ἡ θερμὴ ψυχὴ των συνεστάλη
Καὶ μ' ἕνα ἡ καρδία των παλμὸν συγχρόνως πάλλει.
Λατρεύονται περιπαθῶς, δὲν ἀγαπῶνται μόνον
Καὶ ἔχουν ἕνα ῥεμβασμὸν καὶ μόνον ἕνα πόνον
Καὶ μία φλὸξ τὰ στήθη των νομίζεις, ὅτι καίει,
Καὶ πῶς ἡ μία ὕπαρξις τὴν ἄλλην ἀναπνέει.
Ἡμέρα δὲν παρέρχεται νὰ μὴ συναντηθῶσι·

Ὡς χελιδόνες χαρωπαί, βλεπόμεναι, σκιρτῶσι.
Γελᾷ ἡ μία, εὐτυχὴς προσμειδιᾷ ἡ ἄλλη·
Ὁ πόνος της εἶνε κοινῆς ὀδύνης παραζάλη.
Ἡ Ἀστερόπη κἄποτε ἐκ νόσου προσεβλήθη
Κ' ἡ Νίνα θύελλαν φρικτὴν ᾐσθάνθη εἰς τὰ στήθη
Καὶ ἔκλαιε πλησίον της, βαθέως συμπαθοῦσα
Καὶ φιλοστόργως πάντοτε ἡ κόρη ἀγρυπνοῦσα.
Λατρεύονται! Εἶν' εὐτυχεῖς καὶ ἐν φοβοῦνται μόνον,
Στενάζουσαι καὶ τρέμουσαι, τοῦ χωρισμοῦ τὸν πόνον.
Φοβοῦνται μὴ δὲν ζήσωσι στιγμὴν μακρὰν ἀλλήλων.
Καὶ ὠχριῶσι κάποτε, ὡς φθινοπώρου φύλλον.
Νὰ ζήσουν θέλουσι μαζῆ καθ' ὅλην τὴν ζωήν των,
Μαζῆ καὶ τὴν ὑστερινὴν ν' ἀφήσωσι πνοήν των.
Εἶν' αἱ εὐχαί των αἱ αὐταί, αἱ ἕξεις καὶ αἱ κλίσεις,
Οἱ πόθοι, αἱ ἐλπίδες των καὶ ὅλ' αἱ συγκινήσεις,
Τὰ ὄνειρά των τὰ αὐτὰ καὶ ἡ ψυχή των μία,
Καὶ μία τὰς οἰστρηλατεῖ ἀκόμη φαντασία.
Περιπαθῶς λατρεύονται, ὡς ἀδελφαὶ καὶ πλέον.
Φαινόμενον ἐξαίσιον καὶ συμπλεγμα ὡραῖον!

(Ἄργος 13 Μαΐου 1890).

Δ. Κ. ΒΑΡΔΟΥΝΙΩΤΗΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΑΛΑΜΙΝΑ

Περίβλεπτε αἰγιαλέ, πανευκλεῶν ἀγώνων,
ἐφ' οὗ ὑψώθη ὁ βωμὸς κλεινῆς ἐλευθερίας,
ἡ δόξα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῶν ἀθανάτων χρόνων
καὶ τῶν νυκτῶν τοῦ γένους μας φωσφόρος γαλαξίας.

—═—

Αἰγιαλὲ περίβλεπτε, μετὰ τῶν πέριξ βράχων,
ὦ! ὕσπληγξ θεία τῶν νικῶν ἀλκὴ ἀνδρῶν καὶ λόγου
Ἡρῷον οὐρανόμηκες τῶν ἐπὶ γῆς ναυμάχων
σὲ χαιρετῶ! προσκυνητὴς Ἀρχαϊκοῦ Συλλόγου.

—═—

Τίς γνήσιος ἀπόγονος ποτὲ θὰ λησμονήσῃ
τὰ κύματά σου, τὰ σεπτὰ τῆς δόξης σου ἐδάφη,
καὶ δὲν θὰ ἔλθῃ εὐλαβῶς ἐδῶ νὰ προσκυνήσῃ,
ἔνθα τοῦ Ξέρξου ἡ ὀφρὺς διὰ παντὸς ἐτάφη;

—═—

Ἦτο λαμπρὰ καὶ τηλαυγὴς ὡς δίσκος τοῦ Ἡλίου
ἡ πολυφίλητος Ἑλλάς, τὸ κλέος τῶν αἰώνων,
ἀδάμας τιμαλφέστατος καὶ πλήρης μεγαλείου,
ὅτε ἀχρείων δεσποτῶν ἐκίνησε τὸν φθόνον.

—═—

Καὶ τότε σμήνη βάρβαρα, λυσσώδεις Ἀσιᾶται
κινοῦνται πρὸς κατάκτησιν εἰς ἄτακτον ἀγέλην·
πλὴν ἐν Ἑλλάδι λησμονοῦν πῶς ζῶσι Σπαρτιᾶται
ὁ Λεωνίδας ἄτροπος μετὰ τοῦ «Ξεῖν, ἀγγέλειν».

—═—

Κ' ἐνῷ τοὺς σφαγιάζουσι στερραὶ αἱ θερμοπύλαι,
τοὺς δεκατίζουν οἱ Δελφοί, αἱ Πλαταιαὶ τοὺς θάπτουν,
εὑρεῖαι τοὺς ἀνοίγονται τοῦ Πλούτωνος αἱ πύλαι
καὶ τῆς Ἑλλάδος οἱ λαοὶ τὰ μνήματά των σκάπτουν.

—═—

Χίλιαι διακόσιαι τριήρεις τῶν βαρβάρων
καλύπτουν τὸν Σαρωνικόν, ἐν γαύρῳ παρατάξει,
πλὴν τότε, θεία Σαλαμίς, ὁ κόλπος σου, ὡς χάρων
μιᾷ στιγμῇ ἐξήρκεσε τὸν Ξέρξην νὰ πατάξῃ

—═—

Καὶ πάλιν, ὅτε μιαροὶ καὶ μαῦροι ἀδελφοί των
ἐπέδραμον πρὸς δούλωσιν, οἱ αἰωνίως δοῦλοι,
ἐδῶ ἀντήχησεν οἰκτρά, ἐδῶ ἡ στοναχή των,
ὑπὸ τὸν ἄσβεστον δαυλόν, τὸ βλέμμα τοῦ Μιαούλη.

—═—

Χαῖρε μοι! θεία Σαλαμὶς ἀρχὴ καὶ τέλος ἅμα
τῶν αἰωνίων πόθων μας καὶ τῆς ἀποστολῆς μας.
Ἀπὸ σοῦ ἤρχισε κ' ἐδῶ θὰ τελεσθῇ τὸ δρᾶμα,
τὸ τῆς νεκραναστάσεως τῆς ποθεινῆς φυλῆς μας

ΦΡΕΑΤΤΕΥΣ

ΣΗΜ. Δ. Α. Τὸ ἀνωτέρω ποίημα ἀπήγγειλε πρὸ τοῦ ναοῦ τῆς Φανερωμένης, κατὰ τὴν εἰς Σαλαμῖνα ἐκδρομὴν τοῦ «Ἀρχαϊκοῦ Συλλόγου», ὁ κ. Δ. Κ. Σακελλαρόπουλος (Φρεαττεύς), τακτικὸν μέλος τοῦ Συλλόγου τῇ 24 Μαΐου 1892 παρουσίᾳ ἁπάντων τῶν μελῶν καὶ τοῦ Προέδρου κ. Γ. Π. Κρέμου, τοῦ κ. Γ. Μιστριώτου, γυμνασιαρχῶν καὶ καθηγητῶν τῶν ἐν Ἀθήναις γυμνασίων καὶ πολλῶν ἄλλων λογίων.

ΜΙΑ ΜΥΓΔΑΛΙΑ

Σὲ μιὰ γωνιὰ περιβολιοῦ π' ἀνθοπεντοβολοῦσε
Μιὰ μυγδαλιὰ παντέρημη τὴν ἔδερνε τὸ χιόνι·
Μέσ' 'ς τὰ κλαδιά της ἄγριος βοριᾶς φυσομανοῦσε
Κι' ἀτέλειωτη τῆς χειμωνιᾶς μαυρίλα τὴν πλακώνει·
Μ' αὐτή, ἀντὶ νὰ μαραθῇ ξύλα ξερὰ νὰ γίνῃ
Ἀνθοὺς καὶ φύλλα πράσινα καὶ κλώνους ἀναδίνει.

—

Ἐχάρηκε... καὶ πίστεψε, πῶς ἔφυγαν τὰ χιόνια,
Πῶς ἦρθε πάλ' ἡ ἄνοιξη, τῶμορφο καλοκαῖρι
Νὰ γλυκοκηλαιδήσουνε χαρούμενα τ' ἀηδόνια
Σ' τὰ πράσινά της τὰ κλαδιά, τὸ ζηλευτό τους ταῖρι
Χαιρόταν, γιατὶ ἔβλεπε, 'κεῖ ποῦ 'ταν μαραμένη,
Εἶνε νυφοῦλα τοῦ γιαλοῦ σ' τὰ κάτασπρα 'ντυμένη.

—

Ψεύτρα χαρά· ποῦ μᾶς γεννᾶς τῆς πίκραις καὶ τὴ ζάλη!...
Ἐχάρηκε πῶς ἄνθισε κι' ἀνάδοσε ἡ καρδιά της
Μὰ ξάφνου, πέρνει Γενναρηοῦ βοριᾶς κη' ἀνεμοζάλη
Καὶ τῆς σαρώνει τὸν ἀνθό... τῆς σπάζει τὰ κλαδιά της
Καὶ τὴν ἀφίνει σύξυλη ς' τὸν κόσμο τὸν ἀπάνω
Κι' ὥρα τὴν ὥρα καρτερεῖ τὸ μαῦρο πελεκάνο

ΦΡΕΑΤΤΕΥΣ